

**«ҚАЗАҚСТАНДЫҚ САЛАЛЫҚ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ КӘСПОДАҒЫ» ҚБ**

**БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНА АРНАЛҒАН
ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ
ҚОРҒАУ ЖӨНІНДЕГІ ӘДІСТЕМЕЛІК
ҰСЫНЫМДАР**

**Нұр-Сұлтан қ.
2022 ЖЫЛ**

КІРІСПЕ

Білім беру ұйымдарына арналған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі әдістемелік ұсынымдар (әрі қарай - Әдістемелік ұсынымдар) ҚР Еңбек кодексінің (әрі қарай – ҚР ЕК), ҚР «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодекстің талаптары, іске асыру мақсатында қабылданған өзге нормативтік құқықтық актілер негізінде әзірленді және мектепке дейінгі мекемелерге, жалпы білім беретін мектептерге, қосымша білім беру ұйымдарына, колледждерге, жоғары оқу орындарына арналған.

Еңбекті қорғау-құқықтық, әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастырушылық-техникалық, санитариялық-эпидемиологиялық, емдеу-профилактикалық, оңалту және өзге де іс-шаралар мен құралдарды қамтитын, еңбек қызметі процесінде жұмыскерлердің өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесі. Білім беру мекемелерінде еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды жалпы ұйымдастыру ҚР ЕК, еңбек инспекциясы жөніндегі басқарманың ведомстволық (салалық), аймақтық (аумақтық), жергілікті органдарының нормативтік актілеріне сәйкес жүзеге асырылады.

Еңбекті қорғауды ұйымдастыруды басқару тиісті білім беру ұйымдарының басшыларына жүктеледі. Жоғарыда аталған актілер негізінде білім беру ұйымдарының басшысы еңбекті қорғау жөніндегі нормативтік актілердің негізінде қағидаларды, ережелерді, нұсқаулықтарды және т.б. бекітеді, олардың күнделікті қызмет барысында тиісті деңгейде орындалуын бақылауды қамтамасыз етіп, қажет жағдайда – еңбекті қорғаудың жеке бағыттары (мәселелері) бойынша бұйрықтар (өкімдер) шығарады.

Білім беру ұйымдарында еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыру олардың қызметінің ерекшелігімен және қызметкерлер санымен анықталады.

Білім беру ұйымы құзыретінің саласына, соның ішінде оқушылар (тәрбиеленушілер) мен қызметкерлердің денсаулығын қорғау мен нығайтуға арналған қажетті жағдай жасау жатады.

Білім беру ұйымында еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласында қызметкерлер мен оқушылардың білім беру қызметі нәтижелеріне қатысты өмірі мен денсаулығының басымдығын мойындау және қамтамасыз ету болып табылатын қызметтің стратегиялық бағыттарын қалыптастырған жөн.

Бұл стратегияны ойдағыдай іске асыру үшін:

- еңбекті қорғау және оқу, экологиялық және өрт қауіпсіздігі жөніндегі нормативтік құқықтық базаны тұрақты жаңарту, ғылыми-зерттеу және осы бағыттағы әдістемелік жұмысты күшейту және кеңейту;

- білімді басқарудың барлық деңгейлерінде еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыру құралдары мен әдістерін жақсарту, еңбекті қорғауды басқару жүйесін енгізуге білім беру мекемелерін экономикалық ынталандырудың тиімді механизмін әзірлеу;

- оқытудың толық қосалқы жүйесін жасау, еңбекті қорғау, экологиялық

және өрт қауіпсіздігі саласында біліктілікті арттыру;

- еңбек және оқу жағдайын, жарақаттанудың, кәсіптік және жалпы аурудың алдын алу, қызметкерлермен және оқушылармен жазатайым оқиғаларды болдырмау жөніндегі алдын алу жұмыстарын жақсарту, еңбек және оқу жағдайы мониторингінің жүйесін енгізу;

- еңбекті қорғау қызметін материалдық-техникалық қамтамасыз етуді дамыту, жұмыс орнында еңбек жағдайын бағалаудың ұйымдастырушылық құрылымы мен техникалық кешенін құру;

- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі маман лауазымын енгізу қажет.

БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ

Әрбір қызметкер қауіпсіздік талаптарына жауап беретін жағдайда еңбек етуге құқылы. Осы жағдайларды қамтамасыз етуге бағытталған еңбекті қорғау жөніндегі шараларды қабылдау, сондай-ақ, еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды ұйымдастыру – жұмыс берушінің міндеті (ҚР ЕК 23-бап, 182,183, 184,185,186-баптары).

Еңбекті қорғау мен қауіпсіз еңбек жағдайын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар кешеніне:

- білім беру процесін өткізу кезіндегі қызметкерлердің қауіпсіздігі;
- еңбекті қорғауды басқару жүйесін құру және оның қызметі;
- еңбекті қорғау жөніндегі жергілікті нормативтік актілерді, соның ішінде еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды әзірлеу;
- қызметкерлердің еңбек және тынығу режимі;
- қызметкерлерге санитарлық-тұрмыстық қызмет көрсету және медициналық қамтамасыз ету;
- қызметкерлерді міндетті медициналық тексеру және психиатриялық куәландыру;
- қызметкерлерді еңбекті қорғауға және еңбекті қорғау талаптарын тексеруге үйрету, сондай-ақ алғашқы көмек көрсету дағдыларына үйрету;
- жеке қорғау құралдарымен қамтамасыз ету;
- еңбек жағдайлары бойынша өндірістік объектілерді аттестаттау;
- жазатайым оқиғаларды тексеру жатады.

Егер жұмыс беруші жұмыскерлердің қауіпсіз еңбек жағдайлары мен еңбекті қорғауды қамтамасыз етпесе, РҚ «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Кодекстің 93, 94, 95, 96 – баптарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Еңбекті қорғау ережелерін бұзғаны үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылуы да мүмкін (ҚР ҚК 156-бап). Мысалы, егер абайсызда екі немесе одан да көп адамның өліміне әкеп соққан іс-әрекет – белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан үш жылға дейінгі мерзімге айыра отырып немесе онсыз, жеті жылға дейінгі

мерзімге бас бостандығын шектеуге не сол мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

1. БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ЖӨНІНДЕГІ ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

1.1. Еңбекті қорғау жөніндегі заңнамаға сәйкес өз міндеттерімен және жеке жауапкершілікпен танысу.

Қауіпсіз еңбек жағдайын және еңбекті қорғауды қамтамасыз ету жөніндегі міндет жұмыс берушіге жүктеледі және ҚР ЕК 23 және 182 баптарымен реттеледі.

Жұмыс берушіге еңбекті қорғауды кең мағынада, тек құқықтық емес, сондай-ақ әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастырушылық-техникалық, санитарлық-гигиеналық, медициналық аспектілерінде қамтамасыз ету жүктеледі.

ҚР ЕК 182-бабымен жұмыс берушінің қауіпсіз еңбек жағдайын қамтамасыз ету жөніндегі құқықтары мен міндеттері көрсетілген.

1. Жұмыс беруші:

1) жұмыскерлерді жұмыс орындарында қолайлы еңбек жағдайларын жасауға жәрдемдескені, қауіпсіз еңбек жағдайларын жасау жөніндегі рационализаторлық ұсыныстары үшін ынталандыруға;

2) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі талаптарды бұзатын жұмыскерлерді Кодексте белгіленген тәртіппен жұмыстан шеттетуге және тәртіптік жауаптылыққа тартуға;

3) жұмыскерден өндірісте жұмыстарды қауіпсіз жүргізу жөніндегі талаптарды мүлтіксіз сақтауды талап етуге;

4) жұмыскерлерді ҚРның заңнамасында немесе жұмыс берушінің актісінде көзделген жағдайларда профилактикалық медициналық қарап-тексеруге өз қаражаты есебінен жіберуге құқығы бар.

2. Жұмыс беруші:

1) кәсіптік тәуекелге бағалау жүргізуге және профилактика жүргізу, өндірістік жабдықтар мен технологиялық процестерді неғұрлым қауіпсіз түрлеріне ауыстыру арқылы оны барынша азайту және болғызбау жөнінде шаралар қолдануға;

2) жұмыскерлерге еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытуды, оларға нұсқау беруді және білімдерін тексеруді өткізуге, сондай-ақ меншікті қаражаты есебінен өндірістік процесс пен жұмыстарды қауіпсіз жүргізу жөніндегі құжаттармен қамтамасыз етуге;

3) жұмыс берушінің актісімен бекітілген тізімге сәйкес, еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган айқындаған тәртіппен, кадрлардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын ұйымдарда үш жылда бір реттен сиретпей мерзімділікпен басшылар мен еңбек қауіпсіздігін және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты адамдарды еңбек қауіпсіздігі және еңбекті

қорғау мәселелері бойынша оқытуды және білімін тексеруді ұйымдастыруға;

4) жұмыскерлерге қажетті санитариялық-гигиеналық жағдайлар жасауға, еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген нормаларға сәйкес жұмыскерлердің арнайы киімі мен аяқкиімін беруді және жөндеуді, оларды профилактикалық өңдеу, жуу және дезинфекциялау құралдарымен, медициналық қобдишамен, сүтпен немесе бірдей тамақ өнімдерімен және (немесе) диеталық (емдік және профилактикалық) тамақтануға арналған арнайы өнімдермен, жеке және ұжымдық қорғаныш құралдарымен жабдықтауды қамтамасыз етуге;

5) он сегіз жасқа толмаған жұмыскерлердің өздері үшін белгіленген шекті нормалардан асатын ауыр заттарды тасуына және қозғалтуына жол бермеуге;

6) әйелдердің өздері үшін белгіленген шекті нормалардан асатын заттарды қолымен көтеруіне және жылжытуына жол бермеуге;

7) еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғалар мен кәсіптік ауруларды тіркеуді, есепке алуды және талдауды жүзеге асыруға;

8) еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органға және еңбек инспекциясы жөніндегі жергілікті органға, жұмыскерлердің өкілдеріне олардың жазбаша сұрау салуы бойынша еңбек жағдайлары, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жай-күйінің мониторингі үшін қажетті ақпаратты тоқсанына бір рет беруге;

9) еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғаларды ҚРның заңнамасында белгіленген тәртіппен тергеп-тексеруді қамтамасыз етуге;

10) мемлекеттік еңбек инспекторларының нұсқамаларын және қорытындыларын орындауға;

11) еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган бекіткен қағидаларға сәйкес өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша мерзімдік аттестаттауды жұмыскерлер өкілдерінің қатысуымен бес жылда бір реттен сиретпей өткізуге;

12) өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттау нәтижелері туралы мәліметтерді бір ай мерзімде жазбаша немесе еңбекті қорғау және қауіпсіздік жөніндегі ақпараттық жүйе арқылы беруге;

13) жұмыскер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан сақтандыруға;

14) авариялық ахуалдың өршуін және жарақаттайтын факторлардың басқа адамдарға әсер етуін болғызбау жөніндегі шұғыл шараларды қабылдауға;

15) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген тәртіппен әзірлеуді, бекітуді және қайта қарауды жүзеге асыруға;

16) келісімде, ұжымдық шартта, ҚРның заңнамасында көзделген жағдайларда, сондай-ақ еңбек жағдайлары өзгерген басқа жұмысқа ауыстырған не кәсіптік аурудың белгілері пайда болған кезде жұмыскерлерді міндетті, мерзімдік (еңбек қызметі барысында)

медициналық қарап-тексерулерден және ауысым алдындағы медициналық куәландырудан өз қаражаты есебінен өткізуге;

17) еңбекті қорғауды басқару жүйесін ендіруге және оның жұмыс істеуін бақылауды жүзеге асыруға міндетті.

ЕҢБЕК ҚАУІПСІЗДІГІ ЖӘНЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды ұйымдастыру әдістерінің бірі:

- қызметкерлер үшін бастауыш кәсіподақ ұйымының сайланбалы органының немесе қызметкердің өзге өкілетті органының пікірін ескеріп, жергілікті нормативтік актілерді қабылдауға арналған ҚР ЕК 16,20-баптарымен белгіленген тәртіпте еңбекті қорғау жөніндегі қағидалар мен нұсқаулықтарды әзірлеу және бекіту;

- өз қызметінің ерекшелігіне сәйкес еңбекті қорғау талаптарынан тұратын нормативтік құқықтық актілер кешенінің бар болуы.

Медициналық тексеруге жіберілетін қызметкерлердің кепілдіктеріне қатысты мәселелер бойынша ҚР ЕК 182-бабы 2-т. 17-тармақшасын, 185-бабын басшылыққа алу қажет.

1.2. Еңбекті қорғау жөніндегі жұмыстың ұйымдастырушылық нысанын анықтау (еңбекті қорғау қызметін құру, еңбекті қорғау жөніндегі маманды тағайындау).

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі ішкі бақылауды жұмыс берушімен жүзеге асыру

ҚР денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2015 жылғы 25-желтоқсандағы №1019 бұйрығымен Қызметкерлерді, басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты тұлғаларды еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқыту, нұсқаулықтан өткізу және білімдерін тексеруді жүргізу Қағидасы мен мерзімі бекітілді.

Еңбекті қорғау талаптарын қадағалау, олардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру мақсатында әрбір білім беру ұйымында штаттық кесте бойынша еңбекті қорғау қызметі құрылады немесе осы салада сәйкес дайындығы немесе жұмыс тәжірибесі бар еңбекті қорғау жөніндегі маман лауазымы енгізіледі. Аталған жағдайда шешім білім беру мекемесі қызметінің ерекшелігін ескеріп қабылданады.

Егер жұмыс беруші еңбекті қорғау жөніндегі босатылған маман лауазымын енгізу қажет деп таппаса, онда ол тиісті міндетті мекеменің бір қызметкеріне жүктеу қажет (мысалы, қоса атқару жағдайында). Өзге жағдайда жұмыс беруші еңбекті қорғау саласында қызмет көрсететін басқа мамандармен немесе ұйымдармен шарт жасайды.

1.3. Еңбекті қорғау мәселелерімен байланысты мамандар мен қызметкерлерді еңбекті қорғаудың арнайы оқу орталықтарында оқыту және оқуға жіберу.

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша мамандарды оқыту және дайындау

ҚР денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы «Қызметкерлерді, басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты тұлғаларды еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқыту, нұсқаулықтан өткізу және білімдерін тексеруді жүргізу Қағидасы мен мерзімін бекіту туралы» №1019 бұйрығына сәйкес, өткен тексеру өткізу мерзіміне қарамастан, ұйым қызметкерлерінің еңбекті қорғау талаптарын білулеріне тексеру жүргізіледі:

- қызметкерлердің еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөніндегі білімдерін тексеру және оқыту жылына кемінде бір рет жүзеге асырылады.

- жұмысқа қабылданған тұлғалар жұмыс берушімен ұйымдастырылған еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша кейін білімдерін тексеретін оқытудан өтеді. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқудан және білімдерін тексеруден өтпеген қызметкерлер жұмысқа жіберілмейді.

- өндірістік қызметті жүзеге асыратын ұйым қызметкерлерінің тізімін, оқыту жүргізілетін жұмыстар мен кәсіптер тізімін, сондай-ақ оқыту тәртібін, нысанын жұмыс беруші қызметкерлердің өкілдерімен (болған жағдайда) келісім бойынша кәсіп сипатына, жұмыс түріне, өндіріс ерекшелігі мен еңбек қауіпсіздігі жағдайына қарап белгілейді.

- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөнінде білімдерін тексеруге жататын қызметкерлер оны өткізуге дейін отыз күнтізбелік күн бұрын жұмыс берушімен ескертіледі.

- жұмыстың, лауазымның, кәсіптің аталған түрі бойынша үш және одан да көп жыл, ал жоғары қауіпті жұмыста бір жылдан артық үзілісі бар қызметкерлер еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқыту мен білімдерін тексеруден өзіндік жұмыс басталғанға дейін өтеді.

- қызметкерлерді еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытуды (сабақтар, дәрістер, семинарлар) жұмыс беруші өндірістік қызметті жүзеге асыратын ұйымдарда, тиісті саладағы жоғары білікті мамандарды, кемінде үш жыл жұмыс тәжірибесі бар инженерлік-техникалық қызметкерлерді және еңбекті қорғау жөніндегі техникалық инспекторларды, нысан бойынша сертификаты бар сол ұйымның қауіпсіздік және еңбекті қорғау қызметін тарта отырып жүргізеді.

- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша оқу бағдарламалары аталған ұйымның ерекшелігін ескеріп теориялық және өндірістік оқытуды көздейді және жұмыс берушімен бекітіледі.

- еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау, еңбектің қауіпсіз әдістері мен тәсілдері бойынша өндірістік оқыту оқу кластарында, шеберханаларда,

учаскелерде, цехтарда ұйымның еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауға жауапты қызметкерлерінің басшылығымен өткізіледі.

- еңбек қауіпсіздігінің заңнамамен белгіленген арнайы талаптары қойылатын жұмыстармен байланысты жеке өндірістерде қызметкерлер қосымша арнайы оқытудан өткізіледі.

- қызметкерлерді еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқыту еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөніндегі білімдерін (емтихан) тексерумен аяқталады.

- еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша білімдерін тексеруді, кемінде үш адамнан, төрағасы мен осы Ереженің 8-тармағында көзделген мамандар арасынан комиссия мүшелерінен тұратын жұмыс берушінің бұйрығымен құрылған емтихан комиссиясы жүргізеді.

- емтихан комиссиясы тұрақты негізде жұмыс жасайды.

- емтихан комиссиясының жұмыс тәртібі жұмыс берушінің актісімен белгіленеді.

- қызметкерлердің білімдерін тексеру нәтижелері нысан бойынша хаттамамен ресімделеді. Хаттамаға емтихан комиссиясының төрағасы және мүшелері қол қояды.

- білімін тексеруден ойдағыдай өткен қызметкерге осы Ереженің 3-қосымшасына сәйкес нысан бойынша еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөніндегі білімін, ережелерді, нормалар мен нұсқаулықтарды тексеру жөніндегі куәлік беріледі.

- қызметкерлер қанағаттанарлықсыз баға алған жағдайда білімдерін қайта тексеру бір айдан кешіктірілмей белгіленеді. Қызметкер қайтадан оқытудан өткізіліп, білімін тексеруге дейін Кодекстің 48-бабы 2) тармағында көзделген тәртіпте жұмыстан босатылады.

1.4. Басшылардың және еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты тұлғалардың еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша білімдерін тексеру және оқытудан өткізіу тәртібі мен мерзімі.

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі жауапты тұлғаларды оқыту

Басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты тұлғалар (әрі қарай – жауапты қызметкерлер), мерзімді, үш жылда кемінде бір рет, оқу орталықтарында еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытылып, білімдерін тексеруден өткізіледі.

Жұмысқа қабылданған еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты тұлғалар, қабылданған күннен бастап бір айдан кешіктірілмей еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытылып, білімдерін тексеруден өткізіледі.

Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқыту және білімдерін тексеру күндізгі нысанда немесе «on-line» режимінде желілік

технология бойынша қашықтықтан өткізіледі.

Ұйымдарда жауапты тұлғаларды уақытында оқыту және білімдерін тексеруді бақылауды жұмыс беруші жүзеге асырады.

Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау бойынша оқыту мен білімдерін тексеруді ұйымдастыруды еңбек инспекциясы жөніндегі жергілікті орган үйлестіреді.

1.5. Өкімгерлік құжаттарға жауапты лауазымдық тұлғаларды тағайындау, құжаттама жасау.

Жұмыс берушінің еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі жергілікті нормативтік актілері

Жұмыс берушінің негізгі міндеті еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласына қатысты актілерді шығару болып табылады. ҚР ЕК, ҚР «Кәсіподақтар туралы» Заңына сәйкес, қызметкерлердің құқықтары мен әлеуметтік кепілдіктеріне қатысты жұмыс берушінің кейбір актілері кәсіподақтың немесе қызметкермен өкілетті өзге органның пікірін ескеруді талап етеді.

Жұмыс берушінің актілерінде бірінші кезекте:

- білім беру мекемесі бойынша жалпы қауіпсіз еңбек жағдайына және еңбекті қорғауға, қауіпсіз еңбек өндірісіне жауапты лауазымды тұлға (басшы немесе оның орынбасары);

- мекеменің электр шаруашылығына жауапты лауазымды тұлға және ол болмаған кезде орнын ауыстыратын тұлға;

- еңбекті қорғау жөніндегі салалық ережелер мен нұсқаулықтар және еңбекті қорғаудың мемлекеттік нормативтік талаптарынан тұратын өзге нормативтік актілер талаптарына сәйкес басқа да жауапты тұлғалар тағайындалуы тиіс.

Жұмыс берушінің актілеріне бұйрықтар, өкімдер, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды ұйымдастыру ережелері, басшылар мен мамандардың лауазымдық нұсқаулықтары (еңбекті қорғау жөніндегі міндеттері мен оларды орындамауға жауапкершіліктерін көрсету), қызметкерлерге арналған және жұмыстың жеке түрлеріне еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтар, өртке қарсы режимді қадағалау және өрт кезіндегі адамдардың әрекеті туралы нұсқаулықтар жатады.

1.6. Еңбекті қорғаудың мемлекеттік нормативтік талаптарынан тұратын нормативтік құқықтық актілер тізімін құру.

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілері тізімі

Қауіпсіз және таза еңбек жағдайын қамтамасыз ету жөніндегі қызмет білім беру ұйымы қызметінің бағыттары бойынша нормативтік құқықтық актілерінсіз мүмкін емес. Жұмыс беруші ҚР заңдарының және еңбекті қорғау

жөніндегі заңнама жүйесіне кіретін, соның ішінде ҚР Үкіметінің 2015 жылғы 31-желтоқсандағы «Іс-әрекет қызметі білім саласы мекемелерінің қызметін қамтитын тиісті уәкілетті органдардың еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілерді қабылдау қағидаларын бекіту туралы» №1182 Қаулысымен анықталған өзге нормативтік құқықтық актілер тізімін құру қажет.

1.7. Орындалуы кезінде қызметкерлерге жеке қорғау, жуу және (немесе) залалсыздандыру құралдарын тегін беру қажет кәсіптер мен жұмыс түрлерін анықтау.

Қызметкерлерді жеке және ұжымдық қорғау құралдарымен, гигиеналық құралдарымен қамтамасыз ету

ҚР ЕК 23 және 182-баптарына сәйкес, жұмыс беруші жеке қаражаты есебінен қызметкерлерді сертификатталған арнайы киіммен, арнайы аяқ киіммен және өзге де жеке қорғау құралдарымен, жуу және залалсыздандыру құралдарымен ҚР Үкіметімен белгіленген тәртіпте бекітілген норма бойынша қамтамасыз етуге міндетті. Ол үшін алдын ала аталған құралдардың тегін берілуі көзделген тиісті кәсіптер мен жұмыс түрлерінің тізімдерін дайындап, бекіту қажет.

Тізім ҚР денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2015 жылғы 8-желтоқсандағы «Алуан түрлі экономикалық қызмет ұйымдарының жұмыскерлеріне арнайы киімді және басқа да жеке қорғаныш құралдарын беру нормаларын бекіту туралы» №943 бұйрығы негізінде жасалып, онда нақты кәсіптер, арнайы киім түрлері, сондай-ақ оларды кию және жарамсыздық жағдайында есептен шығару мерзімі көрсетіледі.

1.8. Жұмысқа қабылдау кезінде алдын ала және мерзімді медициналық тексеру көзделген қызметкерлер контингентін анықтау.

Медициналық тексерулердің түрлері мен мерзімдері.

ҚР 2020 жылғы 7-шілдедегі «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодексінің 85-бабының 4 және 6-тармақтарына, ҚР ЕК 185-бабына сәйкес зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс жасайтын қызметкерлер санаты анықталып, оларға жұмыс беруші өз қаражаты есебінен міндетті алдын ала (жұмысқа қабылдау кезінде) және мерзімді медициналық тексеру өткізуді ұйымдастыруға міндеттеленіті көрсетілген. Міндетті медициналық тексеруден өту қажеттілігі қызметкерлердің тапсырылған жұмысты орындауы үшін (жұмысқа жіберу) жарамдылығын (денсаулық жағдайының сәйкестігін анықтау) анықтау үшін, сондай-ақ халық денсаулығын қорғау, кәсіптік аурулардың алдын алу (немесе анықтау) мақсатында белгіленді.

Міндетті мерзімді медициналық тексеру (әрі қарай-мерзімді тексеру) жұмысшылардың денсаулық жағдайын динамикалық қадағалауды

қамтамасыз ету, аурудың бастапқы белгілерін уақытында анықтау, жалпы, кәсіптік аурулардың алдын алу, жұқпалы және паразитарлық ауруларды таратпау мақсатында жүргізіледі.

Мерзімді тексерулерді өткізу мерзімділігі:

- 1) жыл сайынғы мерзімді тексеру- жылына 1 рет;
- 2) ауысымалды медициналық куәландыру – жұмыс ауысымы басталар алдында 1 сағат ішінде;
- 3) рейс алдындағы және рейстен кейінгі медициналық тексеру – рейс басталар алдында 30 минут ішінде және рейс аяқталғаннан кейін 30 минут ішінде жүргізіледі.

Зиянды өндірістік факторлармен жұмыс жасайтындарды мерзімді тексеруден өткізу кезінде халықтың санитарлық-эпидемиологиялық әл-ауқаты саласында мемлекеттік орган ведомствосының аумақтық бөлімшелері (соның ішінде көліктегі):

- 1) медициналық тексерудің толық қамтылуын, сапасын және уақытында өткізілуін бақылауды жүзеге асырады;
- 2) қызметкерлердің медициналық тексеру нәтижелерін қорытуға қатысады;
- 3) қызметкер жұмыс жасайтын ұйымға (кәсіпорынға) қызмет көрсететін медициналық ұйымның;
 - қызметкердің бекітілген орны бойынша медициналық ұйымның;
 - кәсіптік патология бойынша арнайы көмек көрсететін медициналық ұйымның;
 - қызметкерге жұмыс ұсынған жеке және заңды тұлғалардың сұранысы бойынша еңбек жағдайының санитарлық-эпидемиологиялық сипаттамасын ұсынады.

1.9. Еңбек жағдайлары зиянды және (немесе) қауіпті өндірістерді, кәсіптер мен лауазымдарды бөлу, оларда жұмыс істеу кепілдіктер мен өтемақылар құқығы.

Жұмыс істеу кепілдіктері мен өтемақылар беруге құқық беретін еңбек жағдайлары зиянды және (немесе) қауіпті өндірістердің, кәсіптер мен лауазымдардың тізбесін айқындау.

Білім беру ұйымдарының қызметін жоспарлай отырып, жұмыс беруші кепілдіктер мен өтемақылар белгілеу жөнінде заңнама талаптарын ескеру қажет. Өндірістік қызметі зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларымен байланысты жұмыскерлер жоғарылатылған мөлшердегі еңбекақыға, жеңілдікпен зейнетақылық қамтамасыз етуге, қосымша еңбек демалысына, қысқартылған жұмыс күніне, тегін сүтке және соған тең азық-түлікке немесе емдеу-профилактикалық тамақтануға құқылы.

Жұмыс беруші жоғарыда аталған өндірістер, кәсіптер тізбесін ҚР Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 желтоқсандағы «Ауыр жұмыстардың, еңбек жағдайлары зиянды және (немесе) қауіпті жұмыстардың тізбесін, жұмыс істеу жұмыс уақытының

қысқартылған ұзақтығына, жыл сайынғы ақы төленетін қосымша еңбек демалысына және еңбекке ақы төлеудің жоғарылатылған мөлшеріне құқық беретін өндірістердің, цехтардың, кәсіптер мен лауазымдардың тізімін, сондай-ақ оларды беру қағидаларын бекіту туралы» № 1053 бұйрығы негізінде жасауы қажет.

Жыл сайынғы ақы төленетін қосымша еңбек демалыстары жұмыс орындарында арнайы бағалау нәтижелері бойынша еңбек жағдайлары зиянды немесе қауіпті еңбек жағдайларына жатқызылған жұмыскерлерге ұсынылады. Мұндай еңбек демалысының ұзақтылығы кемінде күнтізбелік алты күн болады (ҚР ЕК 89-бап 1-т.).

1.10. Қызметкерлер үшін еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты әзірлеу.

ҚР ЕК 16-бабына және ҚР «Кәсіподақтар туралы» Заңына сәйкес, жұмыс беруші қызметкерлердің өкілетті органының (кәсіподақтың) пікірін ескере отырып, қызметкерлер үшін еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты әзірлеп, бекітуге міндетті. Мұндай нұсқаулықтар қызметкерлер үшін олардың өндірістік үй-жайларда, жұмыс орындарында, аумақта және жұмыс жасалып немесе қызметтік міндеттер орындалатын өзге орындарда жұмыстар орындауы кезінде еңбекті қорғау жөніндегі талаптарды белгілейтін нормативтік құжат болып табылады.

Еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықты әзірлеу алдында, кәсіптер мен жұмыс түрлеріне қарай мекемедегі қолданыстағы еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулық тізбесін жасау қажет. Еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулық, әдетте, ҚР тиісті уәкілетті органдарымен бекітілген еңбекті қорғау жөніндегі үлгілі нұсқаулықтар негізінде әзірленеді.

Қолданысқа енгізілетін жаңа объектілер үшін технологиялық процестерді (жұмыстарды) қауіпсіз енгізуді және жабдықтарды қауіпсіз қолдануды қамтамасыз ететін қызметкерлер үшін еңбекті қорғау жөніндегі уақытша нұсқаулықтарды әзірлеуге жол беріледі. Уақытша нұсқаулықтарды әзірлеуге қызметкерлер үшін тұрақты нұсқаулықтар әзірлеу кезінде де қолданылатын талаптар қойылады.

Жұмысқа қайта қабылданғандардың бәрімен кіріспе нұсқамалық өткізу үшін жұмыс беруші ҚР Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы «Жұмыскерлерді, басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз еуге жауапты адамдарды еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытудан, нұсқау беруден және білімін тексеруден өткізу қағидалары мен мерзімдерін бекіту туралы» №1019 бұйрығында келтірілген үлгілі сұрақтар тізбесіне сәйкес кіріспе нұсқамалық өткізу нұсқаулығын (бағдарламасын) әзірлеуге міндетті.

2. БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ КЕЗІНДЕГІ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ

Білім беру ұйымдарында қауіпсіз жұмысты іске асыру жөніндегі іс-шаралар тиімділігін қамтамасыз ету үшін, еңбек заңнамасына сәйкес еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау қызметін құру қажет.

1.1. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау қызметін құру, мақсаттары, міндеттері

ҚР Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы «Ұйымдағы еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау қызметі туралы Үлгілі ережені бекіту туралы» №1020 бұйрығына сәйкес, еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау қызметі (әрі қарай-Қызмет) саны елуден астам қызметкері бар өндірістік қызметті жүзеге асыратын ұйымдарда құрылады.

Қызмет өз жұмысында мемлекеттік еңбек инспекциясымен, басқа да мемлекеттік қадағалау және бақылау органдарымен, білім беру ұйымының құрылымдық бөлімшелерімен және мамандарымен, қызметкерлер өкілдермен, сондай-ақ еңбекті қорғау жөніндегі техникалық инспекторлармен өзара әрекет етеді.

Қызметтің негізгі міндеттері:

1) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі ұйымдастырушылық-техникалық іс-шаралар өткізу;

2) білім беру мекемелерінде еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыру және үйлестіру және қызметкерлердің еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нормативтік құқықтық актілер талаптарын қадағалуына еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі ішкі бақылауды жүзеге асыру.

Қызметтің негізгі құқықтары:

1) өндірістік, тұрмыстық және басқа да үй-жайларға кедергісіз барып, тексереді;

2) білім беру ұйымдарында қауіпсіз және таза еңбек жағдайларын жасау, өндірістік жарақаттану мен кәсіптік аурулардың алдын алу жөніндегі профилактикалық қараларды әзірлеу мен орындауға бақылауды жүзеге асырады;

3) білім беру ұйымдарының қызметкерлеріне еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі анықталған бұзушылықтарды жою жөнінде шаралар қабылдау туралы тапсырмаларды орындауға береді.

Қызметтің негізгі міндеттері:

1) ай сайын ұйымдағы өндірістік жарақаттану мен кәсіптік аурулардың жағдайы мен себептеріне талдау жасап, олардың алдын алу жөнінде іс-шаралар әзірлейді;

2) жұмыскерлерді, басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз еуге жауапты адамдарды еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытуды, нұсқау беруді және білімін тексеруді ұйымдастырады;

3) ұйымдағы өндірісте жазатайым оқиғаларды тексеру тәртібін қадағалауды қамтамасыз етеді.

Қызмет білім беру ұйымдарының бірінші басшысына немесе өкілетті тұлғаға тікелей бағынады. Қызметті білім беру ұйымдарының бірінші басшысы тағайындаған басшы басқарады.

Жұмыс беруші еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау қызметі туралы Ережені әзірлеп, бекітеді, өндіріс ерекшелігін, қызметкерлер санын, еңбек жағдайын, өндірістегі зияндылық пен басқа да факторларды ескеріп, оның құрылымын, санын, негізгі міндеттерін, функциясын анықтайды.

Қызмет басшысы өндірістегі жазатайым оқиғаларды тексеру жөніндегі комиссия мүшесі болып табылады және жазатайым оқиға туралы актіге қол қояды.

Қызмет негізгі міндеттерге сәйкес келесі функцияларды орындайды:

1) құрылымдық бөлімшелерден Қызмет құзыреттілігіне қатысты мәселелер бойынша ақпарат пен материалдарды сұратып алады;

2) еңбек қауіпсіздігі жағдайын қадағалап, еңбекті қорғауды басқару жүйесін әзірлеуді, енгізуді және тиімді қызмет етуін қамтамасыз етеді;

3) басшылыққа қауіпсіз және таза еңбек жағдайын жасау жөніндегі жұмысты ұйымдастыруды жақсарту бойынша ұсыныстар әзірлеп, енгізеді;

4) қызметкерлерді еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша оқыту бағдарламасын және оқытуға қатысуды келіседі;

5) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелерін талқылау кезінде ұжымдық шарттарды жасау жөніндегі келіссөздерге қатысады;

6) өндірістік мақсатта құрылған нысанды қолдануға қабылдауға қатысады;

7) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нормативтік техникалық құжаттармен қамтамасыз ету, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау кабинеттерін қажетті оқу құралдарымен, макеттермен, анықтамалық әдебиетпен, плакаттармен, техникалық құралдармен жабдықтау жөнінде шаралар қабылдайды;

8) кәсіпорын басшысының тапсырмасы бойынша қызмет құзыреттілігіне қатысты мәселелер бойынша қызметкерлердің хаттарын, арыздары мен өтініштерін қарайды;

9) кәсіптік аурулар мен өндірістегі жазатайым оқиғалардың алдын алу жөніндегі шараларды әзірлеуге, сондай-ақ мүгедектер үшін оңалту шараларын әзірлеуге қатысады;

10) еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөнінде бөлімшелерге әдістемелік көмек көрсетеді;

11) Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауға қатысты мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары мен өзге де мемлекеттік қадағалау және бақылау органдарының шешімдерін орындауға;

- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі ережелерді, нормаларды, стандарттарды енгізуге;

- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша ұйым басшысының бұйрықтары мен өкімдерін орындауға;

- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау кабинеттерінің жұмысын ұйымдастыруға және озық жұмыс тәжірибелерін енгізуге;

- арнайы киімді, арнайы аяқ киімді және басқа да жеке қорғаныш құралдарын сатып алу, сақтау, жуу, химиялық тазарту, кептіру, залалсыздандыру және жөндеуді ұйымдастыруды, қызметкерлерді ұжымдық қорғаныш құралдарымен қамтамасыз етуге;

- тиісті қызметтердің жабдықтардың, машиналар мен механизмдердің қажетті сынақтар мен техникалық куәландырудан уақытында өткізілуін, қауіпті және зиянды өндірістік факторлар параметрлерін өлшеу кестелерін қадағалауға;

- өндіріс барысында, сондай-ақ қайта жаңғыртылатын өндірістік объектілердің жаңа жобаларында еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөніндегі қолданыстағы нормалар, ережелер мен нұсқаулықтарды қадағалауға ішкі бақылауды жүзеге асырады.

12) жұмыс берушімен келісім бойынша (немесе оның рұқсатымен) мемлекеттік еңбек инспекциясына қағаз және электрондық тасымалдағыштармен ақпараттар, мәліметтер, белгіленген есептер немесе өзге де құжаттарды болмаса олардың мақсаттарына сәйкес көшірмелерін ұсынады;

13) білім беру ұйымдарына зиянды және ауыр еңбек жағдайларында жұмыс жасайтын, мерзімді медициналық тексеруден өтуге тиіс тұлғалардың атаулы тізімін жасауға әдістемелік көмек көрсетеді;

14) басқа қызметтермен бірлесіп еңбек жағдайлары бойынша өндірістік объектілерді аттестаттаудан өткізуді ұйымдастырады.

2.2. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқамалық өткізу

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулыққа қатысты негізгі ережелер ҚР Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы «Жұмыскерлерді, басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты адамдарды еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытудан, нұсқау беруден және білімін тексеруден өткізу қағидалары мен мерзімдерін бекіту туралы» №1019 бұйрығымен бекітілген.

Жұмыскерлерді, басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты адамдарды еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытудан, нұсқау беруден және білімін тексеруден өткізу қағидалары мен мерзімдері ҚР ЕК 16-бабы 30)-тармақшасына сәйкес әзірленген және жұмыскерлерді, басшылар мен еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты адамдарды еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқытудан, нұсқау беруден және білімін тексеруден өткізу қағидалары мен мерзімдерін анықтайды.

Жұмыс беруші еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау бойынша белгіленген тәртіпте оқыту мен нұсқау беруден өтпеген адамдарды жұмысқа жібермеуі тиіс. Өзі немесе өкілетті тұлға оларды ұйымдастыруы керек.

Еңбекті қорғау жөніндегі нұсқамалық қызметкерлерді еңбек қауіпсіздігі талаптарына қысқаша мерзімде оқыту шарасын білдіреді. Өткізу

сипаты мен уақытына қарай нұсқамалықтар кіріспе, жұмыс орнындағы бастапқы, қайталау, жоспардан тыс, мақсатты болып бөлінеді.

2.3. Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөнінде Өндірістік кеңесті құру

ҚР ЕК 203-бабына сәйкес білім беру мекемелерінде еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөнінде Өндірістік кеңестер (әрі қарай-Өндірістік кеңес) құрылуы мүмкін. Білім және ғылым ұйымдарында Өндірістік кеңес туралы Ереже әзірленіп, бекітілді.

Қазіргі таңда «Қазақстандық салалық білім және ғылым қызметкерлерінің кәсіподағы» ҚБ білім және ғылым ұйымдарында өндірістік кеңес туралы Ереже әзірленді.

Өндірістік кеңес туралы үлгілі ереже ҚР ЕК сәйкес, еңбекті қорғау талаптарын қамтамасыз ету, өндірістік жарақаттану мен кәсіптік аурулардың алдын алу, қызметкерлердің денсаулықтарын сақтау жөнінде жұмыс берушінің, қызметкерлердің, кәсіподақ органдарының бірлескен іс-әрекеттерін ұйымдастыру мақсатында әзірленді.

Өндірістік кеңес білім беру мекемесі басшысының және (немесе) кәсіподақ комитетінің жазбаша ұсынысы бойынша құрылады.

Өндірістік кеңес құрамына тең негізде жұмыс беруші өкілдері, қызметкерлер өкілдері кіреді. Өкілдік саны тараптар келісімен анықталады. Тараптардың әрқайсысы өз өкілін Өндірістік кеңес құрамынан орнын ауыстырып шақырып алуға құқылы. Өндірістік кеңес құрамына қызметкерлер атынан міндетті түрде еңбекті қорғау жөніндегі техникалық инспектор қосылады.

Өндірістік кеңес құрамына жұмыс беруші өкілдерін тағайындау ұйым басшысының бұйрығымен жасалады, қызметкерлер өкілдерін тағайындау кәсіподақ комитетінің шешімімен жүзеге асырылады.

Өндірістік кеңесті аталған кеңес мүшелері қатарынан кеңес мүшелерімен сайланған төраға басқарады, сондай-ақ кеңес мүшелері хатшыны сайлайды.

Өндірістік кеңес жұмысы әлеуметтік әріптестік принциптерімен құрылады. Өндірістік кеңес шешімдері жұмыс беруші мен қызметкерлер үшін міндетті болып табылады.

Өндірістік кеңес өз қызметінде ҚР заңдары мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді, барлық деңгейлердегі әлеуметтік әріптестік туралы келісімдерді, ұжымдық шарттарды, жұмыс берушінің еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы мәселелері жөніндегі жергілікті актілерін басшылыққа алады.

Өндірістік кеңес мемлекеттік еңбек инспекциясымен, сондай-ақ кәсіподақтың техникалық еңбек инспекциясымен өзара әрекет етеді, өз қызметін төрағамен бекітілген жұмыс жоспарына сәйкес жүзеге асырады.

Өндірістік кеңес мүшелері кеңестің жұмыс жоспарымен міндеттерін орындауы кезінде, сондай-ақ еңбекті қорғау жөніндегі оқытудан өту кезінде, жұмыс берушінің шешімі бойынша жалақысын сақтай отырып, негізгі

жұмысты орындаудан босатылады.

Өндірістік кеңес жылына кемінде бір рет еңбек ұжымына жалпы жиналыста жасалынған жұмыс туралы есеп береді.

Өндірістік кеңестің негізгі міндеттері:

1) Еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы мәселелері бойынша ұйымдастырушылық және өзге де шараларды келісу. Еңбекті қорғаудың мемлекеттік нормативтік талаптарын қамтамасыз ету, өндірістік жарақаттану мен кәсіптік аурулардың алдын алу жөніндегі келешектегі және ағымдағы жоспарларын әзірлеу.

2) Тараптардың қызметкерлерді жұмыс орындарындағы еңбек жағдайы мен еңбекті қорғау, денсаулыққа зиян келтіру тәуекелі туралы, қызметкерлерге зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайындағы жұмыс үшін тиісті өтемақы, жеке қорғаныш құралдары туралы хабарлауына жәрдемдесу.

3) Жұмыс орындарындағы еңбекті қорғау және еңбек жағдайын тексеруді ұйымдастыру мәселелерін келісу, жұмыс берушіге тексеру нәтижелері бойынша, еңбекті қорғау мен еңбек жағдайын жақсарту бойынша ұсыныстар дайындау.

4) Жұмыс берушіге еңбекті қорғау, жұмысты орындаудың қауіпсіз әдістері мен тәсілдеріне оқытуды ұйымдастыруға, сондай-ақ еңбекті қорғау талаптарын тексеруді ұйымдастыруға және белгіленген тәртіпте еңбекті қорғау нұсқаулықтарын өткізуге жәрдемдесу.

Өндірістік кеңестің негізгі қызметтері:

1) Жұмыс берушінің, қызметкерлердің еңбекті қорғау мен еңбек жағдайын жақсарту жөніндегі нұсқамаларын тұжырымдау мақсатында ұсыныстарын қарау.

2) Қызметкерлерді еңбекті қорғау және еңбек жағдайын жақсарту, өндірістік жарақаттану, кәсіптік аурулардың алдын алу жөнінде өткізілетін іс-шаралар туралы ақпараттандыру.

3) Қызметкерлерді жуу және залалсыздандыру құралдарымен, арнайы киіммен, арнайы аяқ киіммен және басқа да жеке қорғаныш құралдарымен қамтамасыз ету, оларды сақтау, жуу, тазалау, жөндеу, дезинфекциялау және залалсыздандыруды ұйымдастыру жөніндегі қолданыстағы нормативтер туралы ақпараттандыру.

4) Жұмысқа қабылдау кезінде міндетті мерзімді және міндетті мерзімді медициналық тексерулерді өткізуді ұйымдастыруға және медициналық тексеру нәтижелерін есепке алуға жұмыс берушіге жәрдемдесу.

5) Зиянды (қауіпті) еңбек жағдайында жұмыс жасайтын қызметкерлерге белгіленген тәртіпте сүтгің және басқа да бағасы бірдей азық-түліктің, емдеу-профилактикалық тамақтанудың уақытында тегін берілуіне жәрдемдесу.

6) Еңбекті қорғау жөніндегі шараларды қаржыландыру, өндірістегі жазатайым оқиғалардан міндетті әлеуметтік сақтандыру мәселелерін қарауға, сондай-ақ өндірістік жарақаттану мен кәсіптік ауруларды қысқарту жөнінде есерту шараларына бағытталған құралдардың жұмсалуына бақылауды жүзеге

асыруға жәрдемдесу.

7) Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыруды жетілдіру, еңбекті қорғау ережелерінің талаптарын адал орындайтын қызметкерлерді ынталандыру жөнінде жұмыс берушіге ұсыныстар дайындап, беру.

8) Еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау жөніндегі жергілікті актілер жобалары бойынша ұсыныстар дайындау, аталған жобаларды әзірлеу мен карауға қатысу.

Өндірістік кеңестің құқықтары:

1) Жұмыс берушіден жұмыс орындарындағы еңбек жағдайы, өндірістік жарақаттану мен кәсіптік аурулар, қауіпті және зиянды өндірістік факторлардың болуы және олардың әсер етуінен қорғау жөнінде қабылданған шаралар, денсаулыққа зиян келтіру тәуекелі туралы ақпараттар алу.

2) Отырыстарда қызметкерлерді жұмыс орындарында еңбекті қорғау және қауіпсіз еңбек жағдайларымен қамтамасыз ету және олардың еңбекті қорғауға кепілдіктері мен құқықтарын қадағалау мәселелері бойынша жұмыс беруші мен оның өкілдерінің, еңбекті қорғау жөніндегі техникалық инспектордың хабарламаларын тыңдау.

3) Отырыстарда лауазымды тұлғалар мен еңбекті қорғау талаптарын бұзған қызметкерлерді тыңдау, жұмыс берушіге оларды ҚРның заңнамасына сәйкес жауапкершілікке тарту туралы ұсыныстар енгізу.

4) Өндірістік кеңестің құзыреттілігіндегі мәселелер бойынша еңбекті қорғау жөнінде ұжымдық шарттың (келісімнің) бөліміне ұсыныстар дайындауға қатысу.

5) Жұмыс берушіге еңбекті қорғау мен еңбек жағдайын жақсарту жөнінде іс-шараларға белсенді қатысуға ынталандыру туралы ұсыныстар енгізу.

6) Еңбекті қорғау туралы заңнаманы қолдануға, еңбек жағдайын өзгертуге, зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайында жұмыс жасайтын қызметкерлерге заңнамамен көзделген кепілдіктер мен өтемақыларды ұсынумен байланысты еңбек дауларын шешуге қатысу.

2.4. Өндірістегі жазатайым оқиғалар мен кәсіптік ауруларды тексеруді және есепке алуды ұйымдастыру

Өндірістегі жазатайым оқиғаларды міндетті тергеп-тексеру ҚР ЕК 186-190 баптарында көзделген, сондай-ақ ҚР денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2015 жылғы 28-желтоқсандағы «Еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиғаларды тергеп-тексеру материалдарын ресімдеу бойынша нысандарды бекіту туралы» № 1055 бұйрығында нақты айтылған. Жоғарыда аталған бұйрықпен құжаттардың келесі нысандары анықталды:

1) еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиға туралы хабарлама нысаны;

2) еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиғаны тергеп-тексеру актісінің нысаны;

3) еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиғаны арнайы тергеп-тексеру актісінің нысаны;

4) еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиға туралы актінің нысаны;

5) еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиғаны тергеп-тексеру мәселелері бойынша мемлекеттік еңбек инспекторы қорытындысының нысаны;

6) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптарын қадағалауға жауапты лауазымды тұлғалар мен оқиға куәгерлерінен сұрау хаттамасының нысаны;

7) еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиғаларды және өндірістегі денсаулықты өзге де зақымдауларды тіркеу журналының нысаны.

2.5. Өндірісте зақымданғандарға алғашқы көмекті ұйымдастыру

Әрбір маманның және қызметкердің алғашқы көмек көрсете білуі ҚР денсаулық сақтау және әлеуметтік даму Министрінің 2020 жылғы 15-желтоқсандағы «Медициналық білімі жоқ, соның ішінде алғашқы көмек көрсетудің тиісті дайындығы мен Стандартынан өткен тұлғалардың алғашқы көмек көрсету Ережелерін бекіту туралы» № ҚР ДСМ-269/2020 бұйрығының талаптарымен көзделген.

Медициналық білімі жоқ, соның ішінде тиісті дайындықтан өткен тұлғалар, Ережеде көрсетілген жағдайда зардап шегушілерге алғашқы көмек көрсетеді.

Медициналық білімі жоқ тұлғаларды алғашқы көмек көрсету дағдыларына үйрету симуляциялық жабдықтар тізбесін қолданып, алғашқы көмек көрсету дағдыларына үйрету үшін теориялық дайындық және тәжірибелік жаттығулар түрінде өткізіледі.

Алғашқы көмек курстарынан міндетті өтуге тиіс медициналық білімі жоқ тұлғалар контингенті:

1) халықпен өзара іс-әрекетпен байланысты шұғыл және өзге де қызметті жүзеге асыратын ішкі істер органдарының қызметкерлері;

2) ҚР Қарулы күштер, қауіпсіздіктің ұлттық немесе мемлекеттік қызмет органдарының, ұлттық гвардия әскерінің әскери қызметшілері;

3) өртке қарсы қызмет жұмыскерлері;

4) авариялық-құтқару қызметінің құтқарушылары;

5) ауа, су және теміржол көлігі экипаждарының мүшелері;

6) қоғамдық автокөлік құралдарының барлық түрлерінің жүргізушілері;

7) ведомстволық және жеке күзет ұйымдарының қызметкерлері;

8) білім беру ұйымдарының қызметкерлері (оқу орындарының барлық түрлерінің оқытушылары, мектепке дейінгі және оқу-тәрбие мекемелерінің қызметкерлері);

9) қауіпті өндірістік объектілер қызметкерлері;

10) медициналық білімі жоқ денсаулық сақтау ұйымдарының қызметкерлері.

Ұйым (кәсіпорын) қызметкерлерін зардап шегушілерге алғашқы көмек көрсетуге оқытуды жұмыс беруші қамтамасыз етеді. Алғашқы көмек көрсету дағдыларына оқыту бюджет қаражаты, жұмыс беруші қаражаты немесе ҚР азаматтарының жеке қаражаттары есебінен жүргізіледі.

Жұмысқа қайта қабылданатын тұлғалар жұмыс берушімен (немесе оның өкілетті тұлғасымен) белгіленген мерзімде, жұмысқа қабылданғаннан кейін бір айдан кешіктірілмей зардап шегушілерге алғашқы көмек көрсету бойынша оқытылады. Оқыту тиісті лицензиясы бар оқу орталығында өткізіледі болмаса жұмыс беруші оқытудың көшпелі циклын ұйымдастырады.

Медициналық білімі жоқ тұлғаларды алғашқы көмек көрсету дағдыларына дайындау 3 жылда бір рет мерзімділікпен өткізіледі.

Алғашқы көмек көрсететін тұлға алғашқы көмек көрсету үшін қауіпсіз жағдайды бағалау және қамтамасыз ету жөнінде келесі шараларды өткізеді:

- 1) өз өмірі мен денсаулығы үшін қатер төндіретін факторларды анықтау;
- 2) зардап шегушінің өмірі мен денсаулығы үшін қатер төндіретін факторларды анықтау;
- 3) өмір мен денсаулық үшін қатер төндіретін факторларды жою;
- 4) зардап шегушіге қатер төндіретін факторлар әрекетін тоқтату;
- 5) зардап шегушілер санын бағалау;
- 6) зардап шегушіні ауыстыру.

Алғашқы көмек көрсететін тұлға келесі критерийлер бойынша зардап шегушінің жағдайын бағалауды жүргізеді:

- 1) зардап шегушінің өміріне қауіп төндіретін қан кету болуын анықтау;
- 2) ес-түсін анықтау;
- 3) тыныс алуын анықтау.

Алғашқы көмек көрсететін тұлға жедел медициналық көмек бригадасын және қажет жағдайда жедел жауап қайтарудың басқа да қызметтерін шақырып, зардап шегушінің сөзінен келесі деректерді береді:

- 1) зардап шегушінің тегі, аты, әкесінің аты (болса), жасы мен жынысы;
- 2) зардап шегушінің жағдайы және жазатайым оқиға, жарақат немесе ауру жағдайы бойынша деректер;
- 3) мекенжайы мен телефоны, сондай-ақ зардап шегушінің тұратын жеріне жету бойынша болжалды деректер.

2.6. Білім беру ұйымдары қызметкерлерінің құқықтары мен міндеттерін қамтамасыз ету

Еңбекті қорғау талаптарын орындау мекеменің барлық персоналының үйлесімді жұмысына қол жеткізеді. Білім беру ұйымдарының басшысы еңбек қауіпсіздігі мен еңбек жағдайын жақсарту жөніндегі іс-шаралардың барлық кешенін қамтамасыз етеді. Сонымен бірге әрбір қызметкер еңбекті қорғау саласындағы жауапкершілікке өз үлесін қосады. Кепілді құқықтармен қатар ол еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтарды, нормалар мен ережелерді қадағалау жөнінде нақты міндеттерге де ие болады.

ҚР ЕК 22-бабына сәйкес келісімдер мен ұжымдық шарттарда белгіленген ережелерде әрбір қызметкер:

- еңбекті қорғау талаптарына сәйкес келетін жұмыс орнына;
- еңбек (қызметтік) міндеттерін атқару кезінде жазатайым оқиғалардан міндетті әлеуметтік сақтандыруға;
- еңбекті қорғау талаптарын бұзу салдарынан өмірі мен денсаулығына қауіп төнген жағдайда, ҚР заңнамасымен көзделген жағдайларды есептемегенде, жұмысты орындаудан бас тартуға;
- жұмыс берушінің қаражаты есебінен еңбекті қорғау талаптарына сәйкес жеке және ұжымдық қорғаныш құралдарымен қамтамасыз етуге;
- жұмыс берушінің қаражаты есебінен еңбектің қауіпсіз әдістері мен тәсілдеріне оқытуға;
- еңбекті қорғау талаптарын бұзушылық салдарынан жұмыс орнын тарату жағдайында жұмыс берушінің қаражаты есебінен кәсіби қайта даярлауға;
- еңбекті қорғау мәселелері бойынша ҚРның мемлекеттік билік органдарына, жергілікті атқарушы билік органдарына, жұмыс берушіге, жұмыс берушілер бірлестігіне, сондай-ақ кәсіподақтарға, олардың бірлестіктеріне және өзге де қызметкерлермен уәкілетті өкілетті органдарға өтініш жіберуге;
- аталған медициналық тексеруден өту кезінде оның жұмыс орнын (лауазымын) және орташа жалақысын сақтай отырып, медициналық ұсыныстарға сәйкес кезектен тыс медициналық тексеруге;
- егер ол ауыр жұмыстарда, зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс жасайтын болса, заңмен, ұжымдық шартпен, келісіммен, еңбек шартымен белгіленген өтемақыларға құқылы.

Еңбек шартымен көзделген еңбек жағдайлары қауіпсіздік пен еңбекті қорғау талаптарына сай болуы тиіс.

Қызметкердің өмірі мен денсаулығына қауіп төнген жағдайда, ҚР заңнамасымен көзделген жағдайды қоспағанда, жұмысты орындаудан бас тартқан кезде, жұмыс беруші қызметкерге мұндай қауіпті жою уақытына басқа жұмысты ұсынуға міндетті.

Егер қызметкерге дәлелді себептермен басқа жұмысты ұсыну мүмкін болмаса, қызметкердің өмірі мен денсаулығына қауіпті жойғанға дейін жұмыстың бос тұрып қалу уақыты ҚР ЕК және ҚР өзге де заңдарына сәйкес төленеді.

Қызметкерді белгіленген нормаларға сәйкес жеке және ұжымдық қорғаныш құралдарымен қамтамасыз етпеген жағдайда, жұмыс берушінің қызметкерден еңбек міндеттерін орындауды талап етуге құқығы жоқ және осы себеп бойынша жұмыстың бос тұрып қалу уақытын ҚР ЕК сәйкес төлеуге міндетті.

Қызметкердің қауіпсіз еңбекке мемлекетпен кепілденген құқығынан басқа ҚР ЕК 22-бабына сәйкес келісімдер мен ұжымдық шарттарда бекітілген ережелерде қызметкер:

- жұмыс орнында еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өрт қауіпсіздігі, өнеркәсіптік қауіпсіздік және өндірістік санитария жөніндегі талаптарды сақтауға;

- еңбек міндеттерін келісімдерге, еңбек, ұжымдық шарттарға, жұмыс берушінің актілеріне сәйкес орындауға;

- еңбекті қорғау жөнінде жұмысты орындаудың қауіпсіз әдістері мен тәсілдеріне, өндірістегі жазатайым оқиға кезінде алғашқы көмек көрсетуге оқытуға, еңбекті қорғау жөнінде нұсқамалықтан, жұмыс орнында тағылымдамадан өтуге, еңбекті қорғау талаптарын білулерін тексеруден өтуге;

- өзінің тікелей немесе жоғарғы басшысын адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін кез келген жағдай туралы, өндірісте болған әрбір жазатайым оқиға туралы немесе өз денсаулық жағдайының нашарлауы, соның ішінде өткір кәсіптік аурулар (улану) белгілері туралы шұғыл хабарлауға;

- міндетті алдын ала (жұмысқа қабылдау кезінде) және мерзімді (ебек қызметі кезінде) медициналық тексерулер өтуге міндетті.

ҚОРЫТЫНДЫ

Әдістемелік ұсынымдардың материалы практикалық аспектілердің жағдайын анықтауға, Қазақстан Республикасындағы білім беру ұйымдарында еңбекті қорғауда бастапқы ұстанымдарды алуға бағытталған.

Кәсіподақпен жасалған Бас, Салалық, Аймақтық келісімдер, әсіресе еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау саласында әлеуметтік кепілдіктер болып табылады.

Әдістемелік ұсынымдарда қолданыстағы заңнамаға сәйкес еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыру мен өткізу бойынша негізгі іс-әрекеттер көрсетілген. «Мемлекет-жұмыс беруші-қызметкер» жүйесіндегі жаңа әлеуметтік, экономикалық және еңбек қатынастары өзара қарым-қатынас субъектілеріндегі әрқайсысының ортақ жауапкершілігін көздейді.

Мемлекет барлық тараптардың мүдделерін ескеретін әлеуметтік-экономикалық саясаттың кепілі, реттеушісі және үйлестірушісі болып табылады.

Ол еңбекке жарамды азаматтардың кәсіби тәуекелден әлеуметтік қорғалуына, құқықтық және әлеуметтік-экономикалық даму нәтижелеріне жауап береді.

Жұмыс беруші қызметкерлердің еңбек қызметіндегі кәсіптік тәуекеліне, өндірісті ұйымдастыруға, қызметкерлердің еңбекті қорғау және денсаулықтарын сақтауды қамтамасыз етуге жауап береді.

Қызметкерлер өз бетінше және өздерінің өкілетті органдары, Кәсіподақтар арқылы еңбек заңнамасының механизмдеріне, әлеуметтік қорғау деңгейіне ықпал етіп, еңбек қауіпсіздігіне дербес жауап береді.

**ОО «КАЗАХСТАНСКИЙ ОТРАСЛЕВОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СОЮЗ
РАБОТНИКОВ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ»**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО
БЕЗОПАСНОСТИ И ОХРАНЕ ТРУДА
ДЛЯ ОРГАНИЗАЦИЙ ОБРАЗОВАНИЯ**

г. Нур-Султан, 2022 год

ВВЕДЕНИЕ

Методические рекомендации по безопасности и охране труда для организаций образования разработаны на основе требований Трудового кодекса РК (далее – ТК РК), Кодекса РК «О здоровье народа и системе здравоохранения», иных нормативных правовых актов, принятых в целях его реализации, и предназначены для всех уровней организаций образования.

Охрана труда – это система обеспечения безопасности жизни и здоровья работников в процессе трудовой деятельности, включающая в себя правовые, социально-экономические, организационно-технические, санитарно-эпидемиологические, лечебно-профилактические, реабилитационные и иные мероприятия и средства (п. 32 ст. 1 ТК РК). Общая организация безопасности и охраны труда (далее-БиОТ) в организациях образования осуществляется в соответствии с ТК РК, нормативными актами ведомственных (отраслевых), региональных (территориальных), местных органов управления по инспекции труда.

Руководство организацией БиОТ возлагается на руководителей соответствующих организаций образования. На основе актов руководитель организаций образования организует разработку, утверждает, вводит в действие локальные нормативные акты по охране труда – положения, правила, инструкции и т.д., обеспечивает контроль над их надлежащим исполнением в процессе повседневной деятельности, в необходимых случаях – издает приказы (распоряжения) по отдельным направлениям (вопросам) БиОТ.

Организация работ по БиОТ в организациях образования определяется спецификой их деятельности и численностью работников.

К сфере компетенции организаций образования относится, в том числе создание необходимых условий для охраны и укрепления здоровья обучающихся (воспитанников) и работников.

В области БиОТ в организаций образования следует выработать стратегические направления деятельности, которыми являются признание и обеспечение приоритета жизни и здоровья сотрудников и обучающихся по отношению к результатам образовательной деятельности.

Для успешной реализации этой стратегии необходимы:

- постоянное обновление и ознакомление с нормативной правовой базой по БиОТ и учебы, экологической и пожарной безопасности, усиление и расширение научно-исследовательской и методологической работы в этом направлении;

- улучшение средств и методов организации работы по охране труда на всех уровнях управления образования, разработка эффективного механизма экономического стимулирования организации образования к внедрению системы управления охраной труда;

- создание развернутой подсистемы обучения, повышения

квалификации в области безопасности и охраны труда, экологической и пожарной безопасности;

- улучшение условий труда и учебы, профилактической работы по предупреждению травматизма, профессиональной и общей заболеваемости, предотвращению несчастных случаев с работниками и учащимися, внедрение системы мониторинга условий труда и учебы;

- развитие материально-технического обеспечения службы безопасности и охраны труда, создание организационной структуры и технического комплекса оценки условий труда на рабочем месте;

- введение должности специалиста по безопасности и охране труда.

БЕЗОПАСНОСТЬ И ОХРАНА ТРУДА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Каждый работник имеет право трудиться в условиях, соответствующих требованиям БиОТ. Принимать меры по обеспечению БиОТ, направленные на выполнение этих условий, – обязанность работодателя (ст. 23 ст. 182 ст. ТК РК), а также организация безопасности и охраны труда (ст. 183 ст.184 ст. 185 ст. 186 ТК РК).

В комплекс мер по обеспечению безопасных условий и охраны труда входят:

- безопасность работников при проведении образовательного процесса;
- создание и функционирование системы управления охраной труда;
- разработка локальных нормативных актов по охране труда, в том числе инструкций по охране труда;

- режим труда и отдыха работников;
- санитарно-бытовое обслуживание и медицинское обеспечение работников;

- обязательные медицинские осмотры и психиатрические освидетельствования работников;

- обучение работников охране труда и проверке знаний требований охраны труда, а также обучение навыкам оказания первой помощи;

- обеспечение средствами индивидуальной защиты;

- аттестация производственных объектов по условиям труда;

- расследование несчастных случаев на производстве.

Если работодатель не обеспечит безопасные условия и охрану труда работников, это повлечет административную ответственность в соответствии со статьями 93, 94, 95, 96 Кодекса РК «Об административных правонарушениях».

За нарушение правил охраны труда могут привлечь и к уголовной ответственности (ст. 156 УК РК). Так, если нарушение, повлекшее по неосторожности смерть двух или более лиц, наказывается ограничением свободы на срок до семи лет либо лишением свободы на тот же срок, с

лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до трех лет или без такового.

2. ОРГАНИЗАЦИЯ РАБОТ ПО ОХРАНЕ ТРУДА В УЧРЕЖДЕНИЯХ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

2.1. Ознакомление со своими обязанностями и личной ответственностью в соответствии с законодательством об охране труда.

Обязанности по обеспечению безопасных условий и охраны труда возлагаются на работодателя и регламентируются статьями 23 и 182 ТК РК.

На работодателя возлагается обеспечение охраны труда в широком её понятии, а именно не только в правовом, но и в социально-экономическом, организационно-техническом, санитарно-гигиеническом, медицинском аспектах.

Ст. 182 ТК РК детализированы права и обязанности работодателя по обеспечению безопасных условий труда.

1. Работодатель имеет право:

1) поощрять работников за содействие в создании благоприятных условий труда на рабочих местах, рационализаторские предложения по созданию безопасных условий труда;

2) отстранять от работы и привлекать к дисциплинарной ответственности работников, нарушающих требования по безопасности и охране труда, в порядке, установленном настоящим Кодексом;

3) требовать от работника неукоснительного соблюдения требований по безопасному ведению работ на производстве;

4) направлять работников за счет собственных средств на профилактические медицинские осмотры в случаях, предусмотренных законодательством Республики Казахстан или актом работодателя.

2. Работодатель обязан обеспечить:

1) проводить оценку профессионального риска и принимать меры по его минимизации и исключению путем проведения профилактики, замены производственного оборудования и технологических процессов на более безопасные;

2) проводить обучение, инструктирование, проверку знаний работников по вопросам безопасности и охраны труда, а также обеспечивать документами по безопасному ведению производственного процесса и работ за счет собственных средств;

3) организовать обучение и проверку знаний по вопросам безопасности и охраны труда руководителей и лиц, ответственных за обеспечение безопасности и охраны труда, периодически не реже одного раза в три года в организациях, осуществляющих повышение квалификации кадров, в

порядке, определенном уполномоченным государственным органом по труду, согласно списку, утвержденному актом работодателя;

4) создать работникам необходимые санитарно-гигиенические условия, обеспечить выдачу и ремонт специальной одежды и обуви работников, снабжение их средствами профилактической обработки, моющими и дезинфицирующими средствами, медицинской аптечкой, молоком или равноценными пищевыми продуктами, и (или) специализированными продуктами для диетического (лечебного и профилактического) питания, средствами индивидуальной и коллективной защиты в соответствии с нормами, установленными уполномоченным государственным органом по труду;

5) не допускать к переноске и передвижению работников, не достигших восемнадцатилетнего возраста, тяжестей, превышающих установленные для них предельные нормы;

6) не допускать подъема и перемещения вручную женщинами тяжестей, превышающих установленных для них предельных норм;

7) осуществлять регистрацию, учет и анализ несчастных случаев, связанных с трудовой деятельностью, и профессиональных заболеваний;

8) один раз в квартал предоставлять уполномоченному государственному органу по труду и местному органу по инспекции труда, представителям работников по их письменному запросу необходимую информацию для мониторинга состояния условий, безопасности и охраны труда;

9) обеспечивать расследование несчастных случаев, связанных с трудовой деятельностью, в порядке, установленном законодательством Республики Казахстан;

10) исполнять предписания и заключения государственных инспекторов труда;

11) проводить с участием представителей работников периодическую, не реже чем один раз в пять лет, аттестацию производственных объектов по условиям труда в соответствии с правилами, утвержденными уполномоченным государственным органом по труду;

12) представлять в месячный срок письменно или посредством информационной системы по охране труда и безопасности сведения о результатах аттестации производственных объектов по условиям труда;

13) страховать работника от несчастных случаев при исполнении им трудовых (служебных) обязанностей;

14) принять неотложные меры по предотвращению развития аварийной ситуации и воздействия травмирующих факторов на других лиц;

15) осуществлять разработку, утверждение и пересмотр инструкций по безопасности и охране труда в порядке, установленном уполномоченным государственным органом по труду;

16) проводить за счет собственных средств обязательные, периодические (в течение трудовой деятельности) медицинские осмотры и пред сменное медицинское освидетельствование работников в случаях,

предусмотренных соглашением, коллективным договором, законодательством Республики Казахстан, а также при переводе на другую работу с изменениями условий труда либо появлении признаков профессионального заболевания;

17) внедрять систему управления охраной труда и осуществлять контроль за ее функционированием.

ОРГАНИЗАЦИЯ БЕЗОПАСНОСТИ И ОХРАНЫ ТРУДА

Основными способами организации безопасности и охраны труда являются:

- разработка и утверждение правил и инструкций по охране труда для работников с учетом мнения выборного органа первичной профсоюзной организации или иного уполномоченного работниками органа в порядке, установленном ст. 16 и 20 ТК РК для принятия локальных нормативных актов;

- наличие комплекта нормативных правовых актов, содержащих требования охраны труда в соответствии со спецификой своей деятельности.

По вопросу, касающемуся гарантий работникам, направляемым на медицинское обследование необходимо руководствоваться пп.) 17 п.2 ст. 182 и ст. 185 ТК РК.

2.2. Определение организационной формы работы по охране труда (создание службы охраны труда, назначение специалиста по охране труда).

Осуществление внутреннего контроля по безопасности и охраны труда работодателем

В соответствии с приказом Министра здравоохранения и социального развития Республики Казахстан от 25 декабря 2015 года № 1019 утверждены Правила и сроки проведения обучения, инструктирования и проверок знаний по вопросам безопасности и охраны труда работников, руководителей и лиц, ответственных за обеспечение безопасности и охраны труда.

В целях обеспечения соблюдения требований безопасности и охраны труда, осуществления контроля над их выполнением в каждой организации образования по штатному расписанию, создается служба безопасности и охраны труда или вводится должность специалиста по охране труда, имеющего соответствующую подготовку или опыт работы в этой области. Решение в данном случае принимается с учетом специфики деятельности организации образования.

Если работодатель не считает необходимым вводить освобожденную должность специалиста по охране труда, то он должен возложить соответствующие обязанности на одного из работников организации (например, на условиях совмещения). В иных случаях работодатель

заключает договор со сторонними специалистами или организациями, оказывающими услуги в области охраны труда.

1.3. Прохождение обучения и направление на учебу специалистов и работников, связанных с вопросами охраны труда, в специализированные учебные центры охраны труда.

Обучение и подготовка специалистов по вопросам безопасности и охраны труда

Согласно Приказу Министра здравоохранения и социального развития Республики Казахстан от 25 декабря 2015 года № 1019 «Об утверждении Правил и сроков проведения обучения, инструктирования и проверок знаний по вопросам безопасности и охраны труда работников, руководителей и лиц, ответственных за обеспечение безопасности и охраны труда», внеочередная проверка знаний требований охраны труда работников организаций независимо от срока проведения предыдущей проверки проводится:

- обучение и проверка знаний работников по вопросам безопасности и охраны труда осуществляется не реже одного раза в год.

- лица, принятые на работу, проходят организуемое работодателем обучение с последующим проведением проверки знаний по вопросам безопасности и охраны труда. Работники, не прошедшие обучение и проверку знаний по вопросам безопасности и охраны труда, к работе не допускаются.

- список работников организаций, осуществляющих производственную деятельность, перечень работ и профессий, по которым проводится обучение, а также порядок, форму обучения устанавливает работодатель, исходя из характера профессии, вида работ, специфики производства и условий безопасности труда по согласованию с представителями работников (при их наличии).

- работники, подлежащие проверке знаний по безопасности и охране труда, предупреждаются работодателем не позднее, чем за тридцать календарных дней до начала ее проведения.

- работники, имеющие перерыв в работе по данному виду работ, должности, профессии три и более лет, а при работе с повышенной опасностью более одного года, проходят обучение и проверку знаний по вопросам безопасности и охране труда до начала самостоятельной работы.

- обучение (занятия, лекции, семинары) работников по вопросам безопасности и охраны труда проводится работодателем в организациях, осуществляющих производственную деятельность, с привлечением высококвалифицированных специалистов соответствующих отраслей, инженерно-технических работников, имеющих опыт работы не менее трех лет и технических инспекторов по охране труда, служб безопасности и охраны труда самой организации, имеющих сертификат.

- учебные программы по безопасности и охране труда предусматривают

теоретическое и производственное обучение с учетом специфики данной организации и утверждаются работодателем.

- производственное обучение по безопасности и охране труда, безопасным методам и приемам труда проводят в учебных классах, мастерских, участках, цехах под руководством ответственных работников организации за безопасность и охрану труда.

- в отдельных производствах, связанных с работами, к которым предъявляются установленные законодательством специальные требования безопасности труда работники проходят дополнительное специальное обучение.

- обучение работников по вопросам безопасности и охраны труда завершается проверкой знаний (экзаменом) по безопасности и охране труда.

- проверка знаний по вопросам безопасности и охраны труда проводится экзаменационной комиссией, создаваемой приказом работодателя, численностью не менее трех человек, и состоит из председателя и членов комиссии из числа специалистов, предусмотренных в пункте 8 настоящих Правил.

- функционирование экзаменационной комиссии осуществляется на постоянной основе.

- порядок работы экзаменационной комиссии устанавливается актом работодателя.

- результаты проверки знаний работников оформляются протоколом по форме. Протокол подписывается председателем и членами экзаменационной комиссии.

- работнику, успешно прошедшему проверку знаний, выдают удостоверение по проверке знаний, правил, норм и инструкций по безопасности и охране труда.

- при получении работником неудовлетворительной оценки повторную проверку знаний назначают не позднее одного месяца. Работник повторно проходит обучение и до проверки знаний работник отстраняется от работы в порядке, предусмотренном пп. 2) п. 2 ст. 48 ТК РК.

1.4. Порядок и сроки проведения обучения и проверки знаний по вопросам безопасности и охраны труда руководителей и лиц, ответственных за обеспечение безопасности и охраны труда.

Обучение ответственных лиц по безопасности и охране труда

Руководители и лица, ответственные за обеспечение безопасности и охраны труда (далее – ответственные работники), периодически, не реже одного раза в три года проходят обучение и проверку знаний по вопросам БиОТ в учебных центрах.

Ответственные работники за обеспечение БиОТ проходят обучение и проверку знаний по БиОТ не позднее одного месяца со дня назначения.

Обучение и проверка знаний по вопросам БиОТ проводится в очной

форме или дистанционно по сетевой технологии в «on-line» режиме.

Контроль своевременного прохождения обучения и проверки знаний, ответственных работников в организациях осуществляет работодатель.

Организацию обучения и проверки знаний по безопасности и охране труда координирует местный орган по инспекции труда.

1.5. Назначение распорядительными документами ответственных должностных лиц, создание документации.

Локальные нормативные акты работодателя по безопасности и охране труда

Основной обязанностью работодателя является издание актов, касающихся сферы БиОТ. При этом необходимо учитывать, что согласно ТК РК, Закона Республики Казахстан «О профессиональных союзах» некоторые акты работодателя, касающиеся прав и социальных гарантий работников, требуют учета мнения профсоюзного или иного уполномоченного работниками органа.

В первоочередном порядке в актах работодателя должны быть определены:

- должностное лицо (руководитель или его заместитель), ответственное за обеспечение безопасных условий и охраны труда и безопасное производство работ по организации в целом;
- должностное лицо, ответственное за электрохозяйство организации и лицо, замещающее его в период отсутствия;
- другие ответственные лица в соответствии с требованиями отраслевых правил и инструкций по БиОТ и иных нормативных актов, содержащих государственные нормативные требования охраны труда.

Акты работодателя включают в себя приказы, распоряжения, положения по организации БиОТ, должностные инструкции руководителей и специалистов (с указанием обязанностей по охране труда и ответственности за их невыполнение), инструкции по БиОТ для работников и на отдельные виды работ, инструкции о соблюдении противопожарного режима и действиях людей при возникновении пожара.

1.6. Перечень нормативных правовых актов в сфере безопасности и охране труда

Деятельность по обеспечению безопасных и здоровых условий труда невозможна без наличия нормативных правовых актов по безопасности и охране труда по направлениям деятельности организации образования. Работодатель должен составить перечень законов Республики Казахстан и иных нормативных правовых актов, входящих в систему законодательства об охране труда, в том числе определенных Постановлением Правительства Республики Казахстан от 31 декабря 2015 года № 1182 «Об утверждении

Правил принятия нормативных правовых актов в области безопасности и охраны труда соответствующими уполномоченными органами» сфера действия которых охватывает деятельность организации образования.

1.7. Определение профессий и видов работ, при выполнении которых необходимо бесплатно выдавать работникам средства индивидуальной защиты, смывающие и (или) обезвреживающие средства.

Обеспечение работников средствами индивидуальной и коллективной защиты, средств гигиены

Согласно ст. 23 и 182 ТК РК работодатель обязан за счет собственных средств обеспечить работников сертифицированной специальной одеждой, специальной обувью и иными средствами индивидуальной защиты, смывающими и обезвреживающими средствами по нормам, утвержденным в порядке, установленном Правительством Республики Казахстан. Для этого он должен заблаговременно подготовить и утвердить соответствующие перечни профессий и видов работ, для которых предусмотрена бесплатная выдача вышеуказанных средств.

Согласно приказу Министра здравоохранения и социального развития Республики Казахстан от 8 декабря 2015 года № 943 «Об утверждении норм выдачи специальной одежды и других средств индивидуальной защиты работникам организаций различных видов экономической деятельности» указаны профессии, виды специальной одежды и сроки их носки и порядок списания в случае непригодности.

1.8. Определение контингента работников, для которых предусмотрен предварительный при поступлении на работу и периодический медицинские осмотры.

Виды и сроки прохождения медицинских осмотров.

В соответствии с п. 4 и 6 ст. 86 Кодекса РК «О здоровье народа и системе здравоохранения» (далее – Кодекс), ст. 185 ТК РК определены категории работников, занятых на работах с вредными и (или) опасными условиями труда, в отношении которых работодатель обязан организовать проведение за счет собственных средств обязательных предварительных (при поступлении на работу) и периодических медицинских осмотров. Необходимость прохождения обязательных медицинских осмотров установлена для определения пригодности (определения соответствия состояния здоровья) работников для выполнения поручаемой работы (допуска к работе), а также в целях охраны здоровья населения, предупреждения (или выявления) профессиональных заболеваний.

Периодические обязательные медицинские осмотры (далее – периодический осмотр) проводятся с целью обеспечения динамического

наблюдения за состоянием здоровья работающих, своевременного установления начальных признаков заболеваний, предупреждения общих, профессиональных и нераспространения инфекционных и паразитарных заболеваний.

Периодичность проведения периодических осмотров:

- 1) ежегодный периодический осмотр – 1 раз в год;
- 2) пред сменное медицинское освидетельствование – в течении 1 часа перед началом рабочей смены;
- 3) пред рейсовый и после рейсовый медицинский осмотр – в течении 30 минут перед началом рейса, и в течение 30 минут после окончания рейса.

При проведении периодического осмотра работающих с вредными производственными факторами территориальные подразделения ведомства государственного органа в сфере санитарно-эпидемиологического благополучия населения (в том числе на транспорте):

- 1) осуществляют контроль за полнотой охвата, качеством и своевременностью проведения медицинского осмотра;
- 2) участвуют в обобщении результатов медицинского осмотра работников;
- 3) представляют санитарно-эпидемиологическую характеристику условий труда по запросу:

медицинской организации, обслуживающей организацию (предприятие), на которой (ом) работает (ал) работник;
 медицинской организации по месту прикрепления работника;
 медицинской организации, оказывающей специализированную помощь по профессиональной патологии;
 физических и юридических лиц, предоставившим работу работнику.

1.9. Выделение производств, профессий и должностей с вредными и (или) опасными условиями труда, работа в которых дает право на предоставление гарантий и компенсаций.

Определение перечня производств, профессий и должностей с вредными и (или) опасными условиями труда, работа в которых дает право на предоставление гарантий и компенсаций.

Планируя деятельность организаций образования, работодатель должен учитывать требования законодательства по установлению гарантий и компенсаций. Работники, производственная деятельность которых связана с вредными и (или) опасными условиями труда, имеют право на оплату труда в повышенном размере, льготное пенсионное обеспечение, дополнительный отпуск, сокращенный рабочий день, бесплатную выдачу молока или равноценных пищевых продуктов или лечебно-профилактическое питания.

Перечень вышеуказанных производств, профессий работодатель должен формировать на основании Приказа Министра здравоохранения и социального развития РК от 28 декабря 2015 года № 1053 «Об утверждении

Списка производств, цехов, профессий и должностей, перечня тяжелых работ, работ с вредными и (или) опасными условиями труда, работа в которых дает право на сокращенную продолжительность рабочего времени, дополнительный оплачиваемый ежегодный трудовой отпуск и повышенную оплату труда, а также правил их предоставления».

Дополнительные оплачиваемые ежегодные трудовые отпуска предоставляются работникам, условия труда, на рабочем месте которых по результатам спецоценки отнесены к вредным условиям труда или опасным условиям труда. Минимальная продолжительность такого отпуска не должна быть менее шести календарных дней (п. 1 ст. 89 ТК РК).

1.10. Разработка инструкций по охране труда для работников.

В соответствии со ст. 16 ТК РК и Законом РК «О профессиональных союзах», работодатель обязан разработать и утвердить с учетом мнения представительного органа работников (профсоюза) инструкции по БиОТ для работников. Такие инструкции являются нормативным документом, устанавливающим требования по охране труда для работников при выполнении ими работ в производственных помещениях, на рабочих местах, на территории и в иных местах, где производятся работы или выполняются служебные обязанности.

Разработке инструкций по охране труда предшествует составление перечня инструкций по охране труда, действующих в организации, исходя из наличия профессий и видов работ. Инструкции по охране труда разрабатываются, как правило, на основе типовых инструкций по охране труда, утвержденных соответствующими уполномоченными органами Республики Казахстан.

Для вводимых в действие новых объектов допускается разработка временных инструкций по охране труда для работников, которые должны обеспечивать безопасное ведение технологических процессов (работ) и безопасную эксплуатацию оборудования. К разработке временных инструкций предъявляются те же требования, что и при разработке постоянных инструкций для работников.

Для проведения вводного инструктажа со всеми вновь принимаемыми на работу работодатель обязан разработать инструкцию (программу) проведения вводного инструктажа в соответствии с примерным перечнем вопросов, приведенных в Приказе Министра здравоохранения и социального развития Республики Казахстан от 25 декабря 2015 года № 1019 «Об утверждении Правил и сроков проведения обучения, инструктирования и проверок знаний по вопросам безопасности и охраны труда работников, руководителей и лиц, ответственных за обеспечение безопасности и охраны труда».

2. ОХРАНА ТРУДА ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Для обеспечения эффективности мер по реализации безопасной работы в организациях образования необходимо создание службы безопасности и охраны труда согласно трудового законодательства РК.

2.3. Создание службы безопасности и охраны труда, цели, задачи

В соответствие с Приказом Министра здравоохранения и социального развития РК от 25 декабря 2015 года № 1020 «Об утверждении Типового положения о службе безопасности и охраны труда в организации» служба безопасности и охраны труда (далее – Служба) создается в организациях, осуществляющих производственную деятельность, с численностью более пятидесяти работников.

Служба в своей работе взаимодействует с органами государственной инспекции труда, с другими государственными органами надзора и контроля, со структурными подразделениями и специалистами организаций образования, с представителями работников, а также техническими инспекторами по охране труда.

Основными задачами Службы являются:

1) проведение организационно-технические мероприятий по безопасности и охране труда;

2) организация и координация работы по безопасности и охране труда образовательных учреждениях и осуществление внутреннего контроля по безопасности и охране труда, за соблюдением работниками требований нормативных правовых актов по безопасности и охране труда.

Основные права Службы:

1) беспрепятственно посещает и осматривает производственные, бытовые и другие помещения;

2) осуществляет контроль над разработкой и выполнением профилактических мероприятий по созданию безопасных и здоровых условий труда, предупреждению производственного травматизма и профессиональных заболеваний в образовательных учреждениях;

3) выдает работникам образовательных учреждений обязательные для выполнения указания о принятии мер по устранению выявленных нарушений по безопасности и охране труда.

Основные обязанности Службы:

1) ежемесячно проводит анализ состояния и причин производственного травматизма и профессиональных заболеваний в Организации и разрабатывает мероприятия по их предупреждению;

2) организует обучение, инструктирование и проверку знаний по вопросам безопасности и охраны труда работников, руководителей и лиц, ответственных за обеспечение безопасности и охраны труда;

3) обеспечивает соблюдение порядка расследования несчастных случаев на производстве в Организации.

Служба подчиняется непосредственно первому руководителю организации образования или лицу, им уполномоченному. Службу возглавляет его руководитель, назначаемый первым руководителем организации образования.

Работодатель разрабатывает и утверждает Положение о службе безопасности и охраны труда, определяет ее структуру, численность, основные задачи, функции, с учетом специфики производства, численности работников, условий труда, вредности производства и других факторов.

Руководитель Службы является членом комиссии по расследованию несчастных случаев на производстве, и подписывает акт о несчастном случае.

В соответствии с основными задачами Служба выполняет следующие функции:

1) запрашивает и получает от структурных подразделений информацию и материалы по вопросам, относящимся к компетенции Службы;

2) наблюдает за состоянием условий безопасности труда, обеспечивает разработку, внедрение и эффективное функционирование системы управления охраной труда;

3) разрабатывает и вносит руководству предложения по улучшению организации работы по созданию здоровых и безопасных условий труда;

4) согласовывает программы обучения и участия в обучении работников по безопасности и охране труда;

5) участвует в переговорах по заключению коллективного договора при обсуждении вопросов безопасности и охраны труда;

6) принимает участие в приемке в эксплуатацию построенного объекта производственного назначения;

7) принимает меры по обеспечению нормативными техническими документами по безопасности и охране труда, укомплектованию кабинетов безопасности и охраны труда необходимыми учебными пособиями, макетами, справочной литературой, плакатами, техническими средствами;

8) по поручению руководителя предприятия рассматривает письма, заявления и жалобы работников по вопросам, относящимся к компетенции службы;

9) участвует в разработке мероприятий по предупреждению профессиональных заболеваний и несчастных случаев на производстве, а также в разработке реабилитационных мероприятий для инвалидов;

10) оказывает методическую помощь подразделениям в работе по безопасности и охране труда;

11) осуществляет внутренний контроль:

- над выполнением решений органов государственной инспекции труда и иных государственных органов надзора и контроля в части безопасности и охраны труда;

- внедрением правил, норм, стандартов по безопасности и охране труда;
 - выполнением приказов и распоряжений руководителя организации по вопросам безопасности и охраны труда;
 - организацией работы кабинетов безопасности и охраны труда и внедрением передового опыта работы;
 - организацией приобретения, хранения, стирки, химической чистки, сушки, обезвреживания и ремонта специальной одежды, специальной обуви и других средств индивидуальной защиты и обеспечением работников средствами коллективной защиты;
 - своевременным проведением соответствующими службами необходимых испытаний и технических освидетельствований состояния оборудования, машин и механизмов, соблюдение графиков замеров параметров опасных и вредных производственных факторов;
 - соблюдением действующих норм, правил и инструкций по безопасности и охране труда в процессе производства, а также в проектах новых реконструируемых производственных объектов;
- 12) по согласованию с работодателем (либо по его разрешению) предъявляет в государственную инспекцию труда информацию, сведения, установленные отчеты или иные документы на бумажных и электронных носителях либо копии в соответствии с ее задачами;
- 13) оказывает методическую помощь образовательным учреждениям в составлении поименного списка лиц, подлежащих периодическим медицинским осмотрам и обследованиям работников, занятых на работах с вредными и тяжелыми условиями труда;
- 14) организывает совместно с другими службами проведение аттестации производственных объектов по условиям труда.

2.2. Проведение инструктажей по безопасности и охране труда

Основные положения касательно инструктажей по БиОТ закреплены в Приказе Министра здравоохранения и социального развития РК от 25 декабря 2015 года № 1019 «Об утверждении Правил и сроков проведения обучения, инструктирования и проверок знаний по вопросам безопасности и охраны труда работников, руководителей и лиц, ответственных за обеспечение безопасности и охраны труда» (далее -Правила).

Правила разработаны в соответствии с пп. 30) ст. 16 ТК РК и определяют порядок и сроки проведения обучения, инструктирования и проверок знаний работников, руководителей и лиц, ответственных за обеспечение по вопросам БиОТ.

Работодатель не должен допускать к работе лиц, не прошедших в установленном порядке обучение и инструктаж по БиОТ. Он или уполномоченное им лицо обязаны их организовать.

Инструктаж по охране труда представляет собой мероприятие кратковременного обучения работников требованиям безопасности труда. По

характеру и времени проведения инструктажи подразделяются на вводный, первичный на рабочем месте, повторный, внеплановый, целевой.

2.3. Создание Производственного совета по безопасности и охране труда

Согласно ст. 203 ТК РК в организациях образования могут создаваться Производственные советы по БиОТ (далее – Производственный совет). Разрабатывается и утверждается Положение о Производственном совете в организациях образования и науки.

В настоящее время Положение о производственном совете в организациях образования и науки разработано ОО «Казахстанский отраслевой профессиональный союз работников образования и науки».

Примерное положение о Производственном совете разработано в соответствии с ТК РК с целью организации совместных действий работодателя, работников, профсоюзных органов по обеспечению требований охраны труда, предупреждению производственного травматизма и профессиональных заболеваний, сохранению здоровья работников.

Производственный совет создается по письменному предложению руководителя организации образования и (или) профсоюзного комитета.

В состав Производственного совета на паритетной основе входят представители работодателя, представители работников. Численность представительства определяется соглашением сторон. Каждая из сторон вправе отзывать своего представителя из состава Производственного совета с заменой. В состав Производственного совета от работников обязательно включается технический инспектор по охране труда.

Назначение представителей работодателя в состав Производственного совета производится приказом руководителя организации, назначение представителей работников осуществляется решением профсоюзного комитета.

Производственный совет возглавляет председатель, избираемый членами совета из числа членов данного совета, также членами совета избирается секретарь.

Работа производственного совета строится на принципах социального партнерства. Решения производственного совета являются обязательными для работодателя и работников.

Производственный совет в своей деятельности руководствуется законами и иными нормативными правовыми актами Республики Казахстан, соглашениями о социальном партнерстве всех уровней, коллективным договором, локальными актами работодателя по вопросам БиОТ.

Производственный совет взаимодействует с государственной инспекцией труда, а также с технической инспекцией труда профсоюза, осуществляет свою деятельность в соответствии с планом работы, утвержденным председателем.

Члены Производственного совета на время исполнения обязанностей, планом работы совета, а также на время прохождения обучения по охране труда, по решению работодателя освобождаются от выполнения основной

работы с сохранением заработной платы.

Производственный совет не реже одного раза в год предоставляет отчет о проделанной работе трудовому коллективу на общем собрании.

Основные задачи Производственного совета:

1) Согласование организационных и иных мероприятий по вопросам охраны труда и техники безопасности. Разработка перспективных и текущих планов мероприятий по обеспечению соблюдения государственных нормативных требований охраны труда, предупреждению производственного травматизма и профессиональной заболеваемости.

2) Содействие сторонам в информировании работников о состоянии условий и охраны труда на рабочих местах, существующем риске повреждения здоровья, о полагающихся работникам компенсациях за работу во вредных и (или) опасных условиях труда, средствах индивидуальной защиты.

3) Согласование вопросов организации проверок состояния условий и охраны труда на рабочих местах, подготовка предложений работодателю по результатам проверок, по улучшению условий и охраны труда.

4) Оказание содействия работодателю в организации обучения по охране труда, безопасным методам и приемам выполнения работ, а также в организации проверки знаний требований охраны труда и проведения в установленном порядке инструктажей по охране труда.

Основные функции Производственного совета:

1) Рассмотрение предложений работодателя, работников с целью выработки рекомендаций по улучшению условий и охраны труда.

2) Информирование работников о проводимых мероприятиях по улучшению условий и охраны труда, профилактике производственного травматизма, профессиональных заболеваний.

3) Информирование работников о действующих нормативах по обеспечению смывающими и обезвреживающими средствами, специальной одеждой, специальной обувью и другими средствами индивидуальной защиты, организацией их хранения, стирки, чистки, ремонта, дезинфекции и обеззараживания.

4) Содействие работодателю в мероприятиях по организации проведения обязательных предварительных при поступлении на работу и обязательных периодических медицинских осмотров и учету результатов медицинских осмотров.

5) Содействие своевременной бесплатной выдаче в установленном порядке работникам, занятым на работах с вредными (опасными) условиями труда, молока и других равноценных пищевых продуктов, лечебно-профилактического питания.

6) Содействие в рассмотрении вопросов финансирования мероприятий по охране труда, обязательного социального страхования от несчастных случаев на производстве, а также осуществлении контроля за расходованием средств, направляемых на предупредительные меры по сокращению производственного травматизма и профессиональной заболеваемости.

7) Подготовка и представление работодателю предложений по совершенствованию организации работ по безопасности и охране труда, поощрения работников, добросовестно выполняющих требования правил охраны труда.

8) Подготовка предложений по проектам локальных актов по безопасности и охране труда, участие в разработке и рассмотрении указанных проектов.

Права Производственного совета:

1) Получать от работодателя информацию о состоянии условий труда на рабочих местах, производственного травматизма и профессиональной заболеваемости, наличии опасных и вредных производственных факторов и принятых мерах по защите от их воздействия, о существующем риске повреждения здоровья.

2) Заслушивать на заседаниях сообщения работодателя и его представителей, технического инспектора по охране труда по вопросам обеспечения безопасных условий и охраны труда на рабочих местах работников и соблюдении их гарантий и прав на охрану труда.

3) Заслушивать на заседаниях должностных лиц и работников, допустивших нарушения требований охраны труда, вносить работодателю предложения о привлечении их к ответственности в соответствии с законодательством Республики Казахстан.

4) Участвовать в подготовке предложений к разделу коллективного договора (соглашения) по охране труда по вопросам, находящимся в компетенции Производственного совета.

5) Вносить работодателю предложения о стимулировании работников за активное участие в мероприятиях по улучшению условий и охраны труда.

6) Участвовать в разрешении трудовых споров, связанных с применением законодательства об охране труда, изменением условий труда, предоставлением работникам, занятым во вредных и (или) опасных условиях труда, предусмотренных законодательством гарантий и компенсаций.

2.4. Организация расследования и учета несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний

Обязательное расследование несчастных случаев на производстве предусмотрено ст. 186-190 ТК РК, а также подробно описано в Приказе Министра здравоохранения и социального развития РК от 28 декабря 2015 года № 1055 «Об утверждении форм по оформлению материалов расследования несчастных случаев, связанных с трудовой деятельностью». Вышеуказанным приказом определены следующие формы документов:

3) форма сообщения о несчастном случае, связанном с трудовой деятельностью;

4) форма акта расследования несчастного случая, связанного с трудовой деятельностью;

3) форма акта специального расследования несчастного случая, связанного с трудовой деятельностью;

- 4) форма акта о несчастном случае, связанном с трудовой деятельностью;
- 5) форму заключения государственного инспектора труда по вопросам расследования несчастного случая, связанного с трудовой деятельностью;
- 6) форма протокола опроса очевидцев происшествия и должностных лиц, ответственных за соблюдение требований безопасности и охраны труда;
- 7) форма журнала регистрации несчастных случаев, связанных с трудовой деятельностью, и иных повреждений здоровья на производстве.

2.5. Организация первой помощи пострадавшим на производстве

Умение каждым специалистом и работником оказывать первую помощь предусматривается требованиями Приказа Министра здравоохранения РК от 15 декабря 2020 года № ҚР ДСМ-269/2020 «Об утверждении Правил оказания первой помощи лицами без медицинского образования, в том числе прошедшими соответствующую подготовку и Стандарта оказания первой помощи».

Правила оказания первой помощи лицами без медицинского образования, в том числе прошедшими соответствующую подготовку, (далее – Правила) определяют порядок оказания первой помощи лицами без медицинского образования, в том числе прошедшими соответствующую подготовку.

Лица без медицинского образования, в том числе прошедшие соответствующую подготовку, оказывают первую помощь пострадавшим при состояниях, указанных в Правилах.

Обучение лиц без медицинского образования навыкам оказания первой помощи проводится в форме теоретической подготовки и практических занятий с использованием перечня симуляционного оборудования для обучения навыкам оказания первой помощи.

Контингент лиц без медицинского образования, подлежащих обязательному прохождению курсов первой помощи:

- 1) сотрудники органов внутренних дел, осуществляющие оперативную и иную деятельность, связанную с взаимодействием с населением;
- 2) военнослужащие Вооруженных сил Республики Казахстан, органов национальной или государственной службы безопасности, войск национальной гвардии;
- 3) сотрудники противопожарной службы;
- 4) спасатели аварийно-спасательной службы;
- 5) члены экипажей воздушного, водного и железнодорожного транспорта;
- 6) водители всех видов общественных автотранспортных средств;
- 7) работники ведомственных и частных охранных организаций;
- 8) *работники организаций образования (преподаватели всех видов учебных заведений, сотрудники дошкольных и учебно-воспитательных учреждений);*
- 9) работники опасных производственных объектов;
- 10) работники организаций здравоохранения, не имеющие медицинского образования.

Обучение работников организации (предприятия) оказанию первой помощи пострадавшим обеспечивает работодатель. Обучение навыкам оказания первой помощи проводится за счет средств бюджета, средств работодателя или собственных средств граждан Республики Казахстан.

Вновь принимаемые на работу лица проходят обучение по оказанию первой помощи пострадавшим в сроки, установленные работодателем (или уполномоченным им лицом), но не позднее одного месяца после приема на работу. Обучение проводится в специализированном учебном центре, имеющем соответствующую лицензию либо работодателем организовывается выездной цикл обучения.

Подготовка лиц без медицинского образования навыкам оказания первой помощи проводится с периодичностью один раз в 3 года.

Лицо, оказывающее первую помощь, проводит следующие мероприятия по оценке обстановки и обеспечению безопасных условий для оказания первой помощи:

- 1) определение угрожающих факторов для собственной жизни и здоровья;
- 2) определение угрожающих факторов для жизни и здоровья пострадавшего;
- 3) устранение угрожающих факторов для жизни и здоровья;
- 4) прекращение действия повреждающих факторов на пострадавшего;
- 5) оценка количества пострадавших;
- 6) перемещение пострадавшего.

Лицо, оказывающее первую помощь, проводит оценку состояния пострадавшего по следующим критериям:

- 1) определение наличия кровотечения, угрожающего жизни пострадавшего;
- 2) определение сознания;
- 3) определение дыхания.

Лицо, оказывающее первую помощь, вызывает бригаду скорой медицинской помощи и по необходимости другие службы экстренного реагирования и передает следующие данные со слов пострадавшего:

- 1) фамилия, имя, отчество (при его наличии), возраст и пол пострадавшего;
- 2) данные по состоянию пострадавшего и обстоятельства несчастного случая, травмы или заболевания;
- 3) адрес и телефон, а также ориентировочные данные по проезду к месту нахождения пострадавшего.

2.6. Обеспечение прав и обязанностей работников образовательных учреждений

Выполнение требований охраны труда достигается слаженной работой всего персонала учреждения. Руководитель организации образования обеспечивает весь комплекс мероприятий по безопасности и улучшению условий труда. Вместе с ним каждый работник несет свою долю

ответственности в области охраны труда. Наряду с гарантированными правами он имеет и конкретные обязанности по соблюдению инструкций, норм и правил по охране труда.

В соответствии со ст. 22 ТК РК, закрепленных положений в соглашениях и коллективных договорах, каждый работник имеет право:

- на рабочее место, соответствующее требованиям охраны труда;
- обязательное социальное страхование от несчастных случаев при исполнении трудовых (служебных) обязанностей;
- отказ от выполнения работ в случае возникновения опасности для его жизни и здоровья вследствие нарушения требований охраны труда, за исключением случаев, предусмотренных законодательством РК;
- обеспечение средствами индивидуальной и коллективной защиты в соответствии с требованиями охраны труда за счет средств работодателя;
- обучение безопасным методам и приемам труда за счет средств работодателя;
- профессиональную переподготовку за счет средств работодателя в случае ликвидации рабочего места вследствие нарушения требований охраны труда;
- обращение в органы государственной власти Республики Казахстан, органы местной исполнительной власти, к работодателю, в объединения работодателей, а также в профессиональные союзы, их объединения и иные уполномоченные работниками представительные органы по вопросам охраны труда;
- внеочередной медицинский осмотр (обследование) в соответствии с медицинскими рекомендациями с сохранением за ним места работы (должности) и среднего заработка во время прохождения указанного медицинского осмотра (обследования);
- компенсации, установленные законом, коллективным договором, соглашением, трудовым договором, если он занят на тяжелых работах и работах с вредными и (или) опасными условиями труда.

Условия труда, предусмотренные трудовым договором, должны соответствовать требованиям БиОТ.

При отказе работника от выполнения работ в случае возникновения опасности для его жизни и здоровья, за исключением случаев, предусмотренных законодательством РК, работодатель обязан предоставить работнику другую работу на время устранения такой опасности.

В случае если предоставление другой работы по объективным причинам работнику невозможно, время простоя работника до устранения опасности для его жизни и здоровья оплачивается работодателем в соответствии с ТК РК и иными законами Республики Казахстан.

В случае необеспечения работника в соответствии с установленными нормами средствами индивидуальной и коллективной защиты работодатель не имеет права требовать от работника исполнения трудовых обязанностей и должен оплатить возникший по этой причине простой в соответствии с ТК РК.

Кроме гарантированного государством права работника на безопасный труд в соответствии со ст. 22 ТК РК, закрепленных положений в соглашениях и коллективных договорах работник обязан:

- соблюдать требования по безопасности и охране труда, пожарной безопасности, промышленной безопасности и производственной санитарии на рабочем месте;

- выполнять трудовые обязанности в соответствии с соглашениями, трудовым, коллективным договорами, актами работодателя;

- проходить обучение безопасным методам и приемам выполнения работ по охране труда, оказанию первой помощи при несчастных случаях на производстве, инструктаж по охране труда, стажировку на рабочем месте, проверку знаний требований охраны труда;

- немедленно извещать своего непосредственного или вышестоящего руководителя о любой ситуации, угрожающей жизни и здоровью людей, о каждом несчастном случае, произошедшем на производстве, или об ухудшении состояния своего здоровья, в том числе о проявлении признаков острого профессионального заболевания (отравления);

- проходить обязательные предварительные (при поступлении на работу) и периодические (в течение трудовой деятельности) медицинские осмотры (обследования).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предложенный материал Методических рекомендаций нацелен на прояснение ситуации практических аспектов, приобретение стартовых позиций для постановки охраны труда в организациях образования в Республике Казахстан.

Заключенные Профсоюзом Генеральное, Отраслевое, Региональные соглашения являются социальными гарантиями, в том числе в области безопасности и охраны труда.

В Методических рекомендациях отражены основные действия по организации и проведению работ по охране труда в соответствии с действующим законодательством. Новые социальные, экономические и трудовые отношения в системе «государство - работодатель – работник» предусматривают солидарную ответственность каждого из субъектов взаимоотношений.

Государство является гарантом, регулятором и координатором социально-экономической политики, учитывающей интересы всех сторон. Оно отвечает за социальную защищенность трудоспособных граждан от профессиональных рисков, за результаты правового и социально-экономического развития.

Работодатель несет ответственность за профессиональные риски в трудовой деятельности работников, организацию производства, обеспечение охраны труда и сохранение здоровья работников.

Работники самостоятельно и через свои представительные органы, Профсоюзы оказывают влияние на механизмы трудового законодательства, уровень социальной защищенности, несут персональную ответственность за безопасность труда.